Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 18 (427) | ГОД IX | 3 МАЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

ДЛЯ ЎСІХ ЧЫТАЧОЎ

ВЯЛІКІ КОНКУРС „НІВЫ"

ДВАЦЦАЦІГОДДЗЕ

У сувязі з дваццацігоддзем нашай народнай краіны аб'яўляем вялікі конкурс п.з. «Дваццацігоддзе».

У конкурсе могуць прыняць удзел усе нашыя чытачы. Што трэба рабіць? Проста напісаць у рэдакцыю ліст на тэму: «Дваццацігоддзе». Могуць быць гэта ўспаміны, параўнанні паміж сёняшняга дня з мінулым, змены ў вёсцы, грамадскім ці асабістым жыцці, паказ авансу асяроддзя або паасобных людзей. Можна пісаць аб сабе, аб сваіх адчуваннях і марах, аб роднай мясцовасці, краіне і г.д. Адным словам, канкрэтны выбар матэрыялу пакідаем Вам, дарагія чытачы. Пішыце, што Вам бліжэй ляжыць на сэрцы.

Размеры конкурснай працы неабмежаваны і не будуць мець уплыву на ацэнку прысланага матэрыялу.

Найлепшыя працы будуць узнагароджаны наступнымі ўзнагародамі:

адным з навейшых мініятурных РАДЫЁПРЫЁМНІКАЎ на транзістарах маркі «Koliber»

ВЕЛАСІПЕДАМ...

РУЧНЫМ ГАДЗІННІКАМ (16 каменняў)...

першакласным НАСТОЛЬНЫМ ГАДЗІННІКАМ у прыгожай апраўе...

ФОТААПАРАТАМ...

ЦІКАВЫМІ КНІЖКАМІ.

Апрача гэтага найцікавейшыя працы будуць апублікаваны ў «Ніве», за што аўтары іх, апрача ўзнагарод, атрымаюць ганарар і будуць прыняты ў лік нашых карэспандэнтаў.

Тэрмін надсылання прац канчаецца 1 чэрвеня г.г. Важна дата штэмпеля пошты.

НОВАЕ АБЛІЧЧА САКОЛЬШЧЫНЫ

Старшыня ПРН Вечаслаў Внучка.

Нідзе так, як на Сакольшчыне, у даваенны перыяд адчувалася, што тут Польшча «Б». Санацыйная спадчына была паглыблена нямецкай акупацыяй. Амаль поўнасцю была зруйнавана і абрабавана гаспадарка павета. Цяжкі быў на Сакольшчыне старт народнай улады. Ён быў яшчэ цяжэйшы, чым у іншых паветах, і таму, што доўгі час рэакцыйныя банды доўга праследвалі тут людзей і гэтым перашкаджалі перабудоўваць і адбудоўваць народную гаспадарку. З таго цяжкога часу прайшло ўжо амаль 20 год. 20 год гаспадарыла таксама буржуазная Польшча. Каб параўнаць гэтыя два дваццацігоддзі, мы звярнуліся з некалькімі пытаннямі да старшыні павятовай рады нарадовай у Саколцы Вечаслава Внучкі.

— Таварыш старшыня, у якой галіне Сакольшчына мае найбольшыя дасягненні за 20 год народнай улады?

— Велізарныя дасягненні ёсць у кожнай галіне. Магчыма, што на першае месца трэба паставіць асвету. Пабудаваны 34 новыя школы ў павеце і 7 дзіцячых садоў. Зараз колькасць сямікласных школ на Сакольшчыне ў параўнанні да 1939 года павялічылася на 1000%. Маем цяпер ужо 99 пачатковых школ, у тым 67 сямікласных. Апрача гэтага ў павеце існуе 16 школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Перад вайной было толькі 6 сямікласных школ. У Саколцы ёсць 2 сярэднія школы, якіх таксама не было перад вайной. Непісьменнасць тады была нармальнай справай. У 1949 годзе ў павеце налічвалася 5320 зусім непісьменных, якія не мелі яшчэ 50 год. Паўпісьменных было 4473 асобы. Каб ліквідаваць непісьменнасць, было арганізавана 315 асветных курсаў. Зараз няма непісьменных людзей на вёсцы.

— Значыць, сапраўдная культурная рэвалюцыя адбылася на Сакольшчыне, — звярнуўся я да таварыша Внучкі. — А як у сельскай гаспадарцы? Што асабліва варта падкрэсліць?

(Працяг на стар. 4)

НОВАЕ ПРАДШКОЛЛЕ Ў САКОЛЦЫ.

Калі здарыцца Табе, дарагі Чытач, пабываць у мястэчку Нарва, што прытулілася на стромым беразе ракі, і захочацца запытаць любога са старажылаў - нараўлян аб мінулым яго мясціны, дык напэўна пачуеш такія вось словы:

— Ого-го, пане, Нарва!.. Нарва — гэта старажытны горад. І вялікі ж ён калісьці быў! Го-го!.. Не верыце? Яшчэ і цяпер людзі ў дзвюх вярстах за мястэчкам цэлыя плахціны каменнага бруку выворваюць. Значыць, горад і там быў... Нарва аж туды цягнулася. Так, так, быў, але як кажуць, сплыў, а па ім засталося вось ні то мястэчка, ні то вёска, як бачыце...

І з горкай ноткай скаргі на гісторыю, што так жорстка абышлася з вялікім горадам, старажыл - нараўлянін пакідае Цябе, Чытач, на вузенькай нараўлянскай вулачцы. А мы тым часам паспрабуем разважыць, ці жывая па сённяшні дзень легенда аб колішняй веліччы Нарвы мае гістарычныя падставы.

У загалоўку мы змясцілі сказ: «Мястэчку Нарва 450 год» Сапраўды, у 1964 годзе спаўняецца 450 год пісанай гісторыі горада Нарвы Дакументы сведчаць, што ў 1514 годзе кароль польскі і адначасова вялікі князь літоўскі Сігізмунд Стары засноўвае горад Нарву, а ў 1529 годзе пад уплывам сваёй жонкі каралевы Боны, канчаткова надзяляе яго гарадскімі правамі. Здавалася б, што ад гэтай даты і трэба было б пачынаць гісторыю горада Нарва. Але такі пастунак быў бы невыбачальнай крыўдай, нанесенай Нарве.

Фактычна гісторыя горада пачынаецца ў канцы X стагоддзя, калі ў 983 годзе князь Кіеўскай Русі, Уладзімір, здабывае землі ятвягаў, цэнтр якіх знаходзіўся на сённяшняй Сувальшчыне. Іменна ў той час, разам з паходам князеўскіх дружын, аколіцы сённяшняй Нарвы былі населены людзьмі з аколіц Брэста і Турава. Першапачаткова была пабудавана невялікая драўляная крэпасць-град у месцы, дзе ўпадае рэчка Нараўка ў раку Нарву, і абсаджана воямі, каб ахоўваць заходнія граніцы Кіеўскай Русі ад нечаканага нашэсця ваяўнічых ятвягаў. Сляды гэтай старажытнай крэпасці засталіся ў форме рэштак насыпу і рову на правым беразе ракі каля вёскі Бяндзюга. Гэтая крэпасць, як і першыя людскія сялібы, былі заснаваны ў дрымучай пушчы, яшчэ не кранутай чалавекам. Аднак гэтая першая каланізацыя не была трывалай. Неўзабаве яна амаль цалкам загінула ад набегаў ятвягаў. Але безыменная стараруская крэпасць пры стоку Нарвы і Нараўкі адыграла вялікую ролю ў пралажэнні вялікага шляху-гасцінца з польскіх гарадоў праз Драгічын, Мельнік, Бельск у Гродна, Валкавыск,

(Працяг на стар. 4)

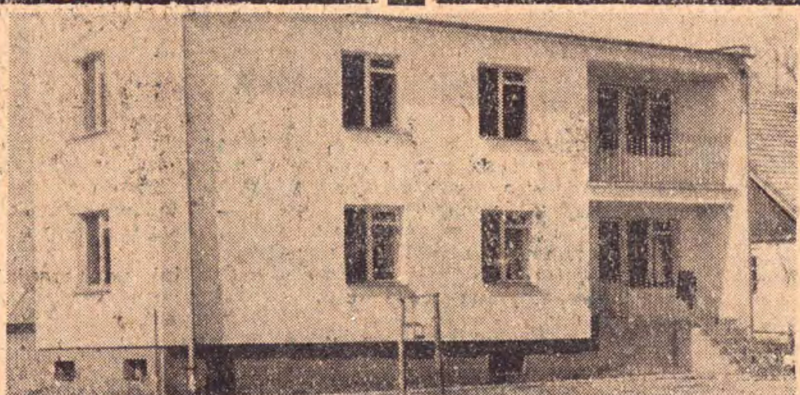

«БАРОН ФОН ГОЛЬДРЫНГ ПАСЛЯ ВАЙНЫ» — працяг хвалюючай аповесці Юрыя Дойльд-Міхайліка, якую мы друкавалі ў «Ніве» і якая выклікала сярод нашых чытачоў вялікую цікавасць.

*

Фотарэпартаж з урачыстасцей уручэння сцягу беларускаму ліцэю і падставовай школе ў Гайнаўцы.

Сімвал сённяшніх дзён Нарвы — прыгожая агранамоўка.

НАДЗЕІ І ДАВЕР

У класічных падручніках буржуазнай дыпламатыі няма слова — давер. Лічыцца, што гэтае слова наогул не належыць да чалавечай мовы, а тым больш да мовы дыпламатаў. Адзін з выдатных англійскіх палітыкаў мінулага стагоддзя Генры Пальмерстон сказаў калісьці, што наогул «словы ў вуснах дыпламата павінны прыкрываць яго думкі».

У такім разуменні дыпламатыя магла толькі ўсхваляць фальшывасць, двурушніцтва і ілгарства. Гісторыя войнаў, рабункаў і захопу з'яўляецца яскравым прыкладам гэтага.

Але вось змяняюцца часы. Існаванне і развіццё сусветнай сацыялістычнай сістэмы ўносіць у сучаснасць не толькі новыя прынцыпы грамадскага сужыцця, але ўсё актыўней уплывае на практыку міжнародных адносін. Калі некалькі год таму назад мы гаварылі, што імперыялісты ўжо не могуць бяскарна дзейнічаць на міжнароднай арэне ў імя сваіх інтарэсаў, мы мелі на думцы перш за ўсё мілітарную сілу сацыялістычных дзяржаў, якая стрымлівала іх авантурызм. Калі сёння гаворым аб магчымасцях умацавання мірнага суіснавання і эканамічнага спаборніцтва, павінны разумець, што гэта з'яўляецца перш за ўсё вынікам прымянення ў дыпламатычнай практыцы прынцыпу ўзаемнага даверу паміж адказнымі палітыкамі. У гэтым велізарная заслуга мірнай палітыкі СССР.

Маем канкрэтны прыклад узаемнага даверу ў адносінах паміж самымі вялікімі нуклеарнымі дзяржавамі — Савецкім Саюзам, Злучанымі Штатамі Амерыкі і Вялікабрытаніяй. Несумненна, што ад таго, як развіваюцца адносіны паміж гэтымі дзяржавамі, залежыць лёс усяго свету. Іменна яны, гэтыя дзяржавы, далі ў мінулым тыдні прыклад добрай волі. Не падпісваючы фармальнага паразумлення — як у выпадку частковай забароны нуклеарных выпрабаванняў — кожная з гэтых трох дзяржаў самастойна пастанавіла паменшыць выпуск расшчапляльных матэрыялаў для ваенных патрэб. Ранейшыя, таксама неафіцыйныя пастановы аб абмежаванні ваенных выдаткаў на бягучы год і цяперашнія пастановы аб змяншэнні выпуску расшчапляльных матэрыялаў ствараюць лепшыя перспектывы для шырокага паразумлення ў галіне разбраення.

Газета «Н'ю-Йорк Таймс», звычайна стрыманая ў ацэнцы вялікіх палітычных падзей, тым разам так пісала пасля заяў Хрушчова і прэзідэнта ЗША — Джонсана: «...Пастанова аб скарачэнні выпуску нуклеарных матэрыялаў з'яўляецца важным укладам у справу змяншэння сусветнага напружання. З'яўляецца гэта прыкладам палітыкі ўзаемнасці, сэнс якой у тым, што некаторыя ўрады адначасова прымаюць падобныя меры ў далікатнай галіне без фармальных трактатных перагавораў. Гэта пацяшаючая праява росту ўзаемнага даверу».

Нельга не згадзіцца з многімі падобнымі ацэнкамі заходніх газет, якія пішуць аб скарачэнні прадукцыі расшчапляльных матэрыялаў. Аднак не можам быць крайне аптымістычнымі. Ведаем, што нуклеарныя арсеналы імперыялістаў поўныя атамных і вадародных бомбаў, якімі можна знішчыць увесь свет аж... некалькі разоў. Тым не менш, патрэбна памятаць, што апошнія заявы Хрушчова, Джонсана і Х'юма з'яўляюцца вынікам не толькі росту ўзаемнага даверу, але і безупынных размоў паміж гэтымі правадырамі. І так, калі незалежна ад жэнеўскага камітэта па справах раззбраення адбываюцца і паміж імі размовы, тады маем усе падставы меркаваць, што дойдзе да яшчэ шырэйшых паразуменняў. У гэтым чаканні ёсць надзея на паразуменне па справах змяншэння ўзбраення, паўстрымання ўзбраення ў цэнтральнай Еўропе, рэгуляцыі нямецкага пытання і т.п.

Словам, толькі ўзаемны давер можа гарантаваць вырашэнне многіх набалелых (і небяспечных) спраў на нашым зямным шары.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ТАВАРЫШ „С"

Мінае ўжо сорак год, калі Вера Харужая выслала свае першыя лісты да таварыша С. з Беластоцкай турмы, дзе апынулася ў сувязі з вядомым працэсам «133». Ён атрымліваў іх таксама і з Фардонскай турмы — месца зняволення слаўнай дачкі беларускага народа. Некалькі год таму ў Варшаве выйшаў збор лістаў, большасць якіх і была адрасавана таварышу С. З таго часу, як бачым, мінула шмат гадоў, за якія не адзін хвалюючы факт у гісторыі здолеў назаўсёды скрыцца перад людскім вокам. Гэта нас, аднак, не абяззбройвала і мы паставілі перад сабой мэту адшукаць таямнічага таварыша С. І вось упартыя захады «Нівы» вакол гэтага цікавага пытання

Вера Харужая..

ўвянчаліся нарэшце поспехам, а шляхі завялі нас аж у Маскву. Высланы намі ліст не застаўся без водгуку. Неўзабаве на рэдакцыйным століку апынуўся адказ — адказ ад таварыша С. Раней, чым прыгадаць змест атрыманага намі пісьма, мы бліжэй пазнаёмім чытачоў з іх аўтарам.

Таварыш С. — гэта Сямён Кэмрад — адзін з найбольш адданых сяброў Веры Харужай. Збліzіліся яны ў 1920 — 1923 г.г., калі С. Кэмрад працаваў рэдактарам у маладым беларускім рэспубліканскім друку. У гэты час Вера вучылася ў Цэнтральнай партыйнай школе ў Мінску. Дзякуючы дапамозе свайго сябра яна надрукавала рад артыкулаў і нарысаў у «Чырвонай змене». У 1925 г. С. Кэмрад апынуўся ў Маскве, дзе рэдагаваў часопісы «Змена» і «Барацьба міроў». А тым часам В. Харужая пакінула БССР, каб распачаць падпольную працу ў Заходняй Беларусі. Пачынаючы ад 1924 г., паміж В. Харужай і С. Кэмрадам наладзілася перапіска. Яна працягвалася і тады, калі Вера была зняволенай за сваю рэвалюцыйную дзейнасць і знаходзілася ў беластоцкай, а пазней фардонскай турме. У 1928 г. С. Кэмрад змясціў у «Камсамольскай праўдзе» першы нарыс аб Веры і яе сяброўках — «Дзяўчаты у турмах». У 1931 г. выдаў вядомы збор пісем Веры Харужай. У кнігу п.з. «Пісьмы на волю» былі ўключаны яе лісты да С. Кэмрада, другіх таварышоў і сваякоў. Высокую ацэнку збору дала на старонках «Праўды» Н. К. Крупская, з якою сустрэўся С. Кэмрад у 1932 годзе, каб абмеркаваць выданне.

Сямён Кэмрад — даследчык жыцця і дзейнасці Веры Харужай.

Як вядома, В. Харужая загінула ў 1942 г. ад рук гітлераўскіх вылюдкаў у Віцебску. Праз доўгі час ніхто нічога не ведаў аб акалічнасцях яе смерці і толькі дзякуючы настойлівым намаганням С. Кэмрада, які ў 1954 г. пабываў у Віцебску, высвеліліся гэтыя акалічнасці. Даследчык правёў шмат гутарак з былымі падпольшчыкамі і карпатліва ўзнаўляў карціну дзейнасці Харужай у гэты апошні перыяд яе жыцця. 1955 — 1959 гг. прыносяць у беларускім друку нарысы С. Кэмрада «Жыццё—подзвіг», «Вера Харужая — апавяданне аб адным жыцці», «Бессмяротная гераіня». Яны адыгралі вялікую ролю ва ўваскрашэнні памяці аб Веры. 17 мая 1960 г. пастанаўленнем Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР было ёй пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Зараз Сямён Кэмрад пражывае ў Маскве, дзе працягвае працу над збіраннем новых і ўпарадкаваннем старых матэрыялаў, адлюстроўваючых дзейнасць гераіні беларускага народа. Савецкі даследчык задумвае новую кнігу аб ёй, як трывалы помнік гэтаму нястомнаму барацьбіту за народную справу.

Шмат ужо год працуе Сямён Кэмрад над збіраннем, апрацоўкай і публікаваннем крыніц аб Веры Харужай. Саюз пісьменнікаў СССР даў належную ацэнку гэтай дзейнасці даследчыка і літаратара. Дзякуючы С. Кэмраду можам сёння сутыкацца з каштоўнай спадчынай В. Харужай, адчуваць слаўную дачку беларускага народа побач сябе, адчуваць яе як добрага нашага паплечніка і настаўніка.

Ліст таварыша Сямёна Кэмрада ў „Ніву"

Вы просіце падрабязна напісаць аб сабе, аб сваёй працы, аб тым, як я збіраў пісьмы Веры і другія матэрыялы аб ёй, як усё гэта праходзіла?

Цяжка гэта будзе мне выканаць. З іменем Веры звязана амаль усё маё жыццё. Каб яе апісаць, расказаць, як я пазнаёміўся з Верай, пасябраваў з ёю, пачаў з ёю перапісвацца яшчэ да таго, як яе арыштавалі, як падрыхтаваў выданне лістаў Веры і выпусціў яго, размаўляў аб Веры з А. М. Горкім і Н. К. Крупскай, як потым пасля смерці Веры высняў акалічнасці яе гібелі, патрэбна цэлая кніга. Усё астатняе будзе вельмі адарвана і фрагментарычна.

У мяне столькі матэрыялаў аб Веры, што часам патанаю ў іх. І ўспаміны сяброў, якія запісаў, і неапублікаваныя яе лісты, і многае іншае. Вершы, якія

(Працяг на стар. 5)

спорт

Пачынаецца XVII велагонка міру

Калі б хто-небудзь мог адказаць на хвалюючае штогод пытанне і даць рэцэпт, гарантуючы перамогу ў маёвай велагонцы міру, не меў бы патрэбы граць у «Тото-лётка» ці шукаць шчасця ў нейкай там «сірэнцы». Напэўна быў бы багатым чалавекам, бо, уявіце сабе, прадаў бы той рэцэпт 16 краінам, якія імкнуцца заваяваць права на ганаровы круг па стадыёне на канец XVII велагонкі міру. Але хто ж бы выйграў, калі б 16 краін ведала таямніцу?

Іменна ў нечаканасцях заключаецца чар спорту. Ці нашы веласіпедысты — Юзэф Гаўлічак, Станіслаў Газда, Ян Кудра, Антоні Палька, Рычард Запала і Раймунд Зелінскі — зробяць нечаканасць у сёлеташняй велагонцы?

Але ў спорце вельмі цяжка прадказваць наперад. У такой вялікай велагонцы вырашае шмат элементаў: хуткасць, супрацоўніцтва каманды, уменне разыграць фініш, язда на час, тактыка. Пакуль што нашым веласіпедыстам пераважна заўсёды чагосьці з гэтых элементаў не хапала.

Апошнім і, як аказалася, рашаючым у значнай ступені экзаменам нашых веласіпедыстаў перад вызначэннем складу каманды была чатырохэтапная велагонка па дарогах Чэхаславакіі. Палякі не аказаліся ў авангардзе. Аднак, як цвердзяць трэнеры, нельга гэту велагонку трактаваць як дакладную карціну нашых магчымасцей. На маю сціплую думку, першы экзамен не ўдаўся. Можна толькі пажадаць, каб другі, несумненна, найважнейшы экзамен даў лепшыя вынікі.

Я спытаў у некалькіх дзеячоў веласіпеднага спорту, што думаюць аб шанцах нашай каманды ў XVII велагонцы міру. Адказы пераважна супадалі: барацьба за першыя месцы разгарыцца паміж камандамі СССР і ГДР. Трошкі большыя шанцы, як гавораць, маюць савецкія веласіпедысты. Палякаў ставяць на чацвёртае месца.

Аднак не варта забываць, што прарокаў няма.

Л. ТАРАСЕВІЧ

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

Уладзімір Станковіч

АДЗІН З МНОГІХ

18)

Ішлі мы моўчкі. Нічога шпікі ў мяне не пыталі. Думаў я і аб уцечцы, але гэта было немагчыма, бо ішлі мы такімі спакойнымі вуліцамі, дзе шпікі маглі свабодна да мяне страляць, а трымалі яны ўвесь час правыя рукі ў кішэнях, напэўна з пальцамі на курках пісталетаў.

Прыйшлі мы на Артылерыйскую вуліцу. Затрымаліся каля драўлянага дома з нумарам 4. Увайшлі на ганак, і, калі шпік націснуў на званок, хтось зараз адчыніў дзверы і мы ўвайшлі. Адзін шпік затрымаўся ў першым пакоі, а другі ўвёў мяне ў наступны пакой, які аказаўся дамашнім кабінетам. Адчыніліся дзверы і ўвайшоў даволі высокі мужчына ў цёмным касцюме. Саправаджаючы мяне шпік запытаў увайшоўшага, паказваючы на мяне:

— Ці гэты?

— Гэты, — пачуўся адказ.

— Гэта ж хлусня, мяне вы першы раз на вочы бачыце, як і я вас, — ускрыкнуў я.

Увайшоўшы падыйшоў да мяне бліжэй і ўсміхаючыся пацвердзіў:

— Але ж так, гэта ён...

— Як вы можаце так ілгаць, — крычаў я, а ён далей усміхаўся і патакваў галавою.

Потым падышоў да мяне яшчэ бліжэй, пахлопаў па плячы і сказаў:

— Не пра крадзеж ідзе гаворка, а пра камуну...

Справа для мяне зрабілася зусім яснай: быў я ў руках дэфензівы. Але чаму на прыватнай кватэры? Чыя гэта кватэра?..

«Гаспадар» сеў за пісьмовы стол і запрапанаваў мне сесці насупраць.

— Што вы робіце ў Беластоку? — глянуўшы на мой пашпарт, паказаны шпікам, спытаў мяне.

— Прыехаў шукаць работы, — адказаў я.

— А ці вы ўжо сядзелі ў турме?

— Не, — цвёрда адказаў я.

Тады ён высунуў у стале шуфляду, выняў фотаздымак і, паказаўшы мне, спытаў:

— А гэты сядзеў у турме?

Я, убачыўшы сябе на здымку, не бачыў патрэбным далей прытварацца і адказаў:

— Так, гэты сядзеў.

— Ну, добра, што дагаварыліся. Дык вось, браткa, справа, мабыць, вам ясная, у чыіх вы руках. Папаліся вы да нас прыпадкова і таму нам лёгка будзе вас выпусціць, не ствараючы на вас падазрэнняў з боку партыйных таварышаў. Прыпадкова вы папалі «ў рукі крымінальнай паліцыі», якая выясніўшы памылку, вас выпусціла. Выпусцім, вядома, і Гулько. А за гэта вы будзеце з намі супрацоўнічаць толькі тры месяцы — і канец умовы. Вы будзеце поўнасцю незалежным і свабодным, — лісліва скончыў шпік.

Я, глянуўшы яму рашуча ў вочы, цвёрда заявіў:

— Я патрабую адправіць мяне да судовага следчага. Яму толькі буду адказваць на пытанні.

— Значыць, са мной гаварыць не хочаш? — спытаў шпік, перайшоўшы на «ты».

Я маўчаў. Тады ён скочыў да мяне, ударыў два разы ў твар і прарычаў:

— Скаваць яго! Адвядзіце ў праўленне і дайце яму так, каб адхацелася камуны да смерці. Маеш шчасце, што знаходзішся на прыватнай кватэры, інакш бы з табой я сам пагутарыў.

Надзелі мне шпікі на рукі наручнікі, вывелі з хаты, пасадзілі ў дарожкі і павезлі на Варшаўскую вуліцу ў дэфензіву, якая тады знаходзілася ў будынку насупраць пажарнай аховы, у панадворку якой быў арышт дэфензівы.

Увялі мяне ў будынак праўлення дэфензівы, пасадзілі скованага ў невялікім пакойчыку. Сядзеў я, мабыць, гадзіну. Потым завялі на першы паверх, адкуль чуваць былі прыдушаныя стогны і крыкі. Увялі ў пакой, за другімі дзвярыма якога катавалі чалавека. Сядзеў я ў гэтым пакоі, мабыць, гадзіны тры. Думалі, відаць, шпікі настрашыць мяне самім водгукам катавання. Калі пачуў я словы катаванага, пазнаў голас Гулько. «Значыць, яго прывялі сюды адразу і ад таго часу катуюць, а мяне спрабавалі зрабіць правакатарам, таму ігралі камедыю крымінальнай паліцыі і крадзяжы», — думаў я і разумеў выразна сваё становішча.

Катаванні Гулько мяне не толькі не аслаблялі, а наадварот — гартавалі і дадавалі мне нязломнай рашучасці. Я даў сабе клятву: вытрымаць усе здзекі і катаванні, памерці, але не сплямiць гонару і імя камуніста, застацца верным Камуністычнай Партыі да смерці.

За дзвярыма сціхла. Не чуваць было ўжо стогнаў і енкаў. Да мяне падышоў шпік, які сядзеў увесь час са мной у пакоі і павёў па калідоры ў іншы пакой, дзе быў той самы шпік (як я потым даведаўся, кіраўнік дэфензівы), які спрабаваў мяне вербаваць на правакатара на Артылерыйскай вуліцы. Загадаў мяне раскаваць і пасадзіць насупраць.

— Ну, як, будзем гутарыць? — спытаў шпік.

Я маўчаў. Тады ён пачаў мне даказваць, што яны ведаюць усё пра маю дзейнасць у Гродне і Беластоку, што Гулько прызнаўся да ўсёй сваёй дзейнасці і сказаў аба мне, што з'яўляюся членам альбо і сакратаром Акружнога Камітэта. Я маўчаў.

Кіраўнік дэфензівы ўзбясіўся, схапіў гумовую палку і пачаў ёю біць мяне па галаве. Потым закрычаў:

— Забраць яго, бо заб'ю гэту камуністычную гадзіну.

Схапілі мяне шпікі пад рукі і пацягнулі бягом у той пакой, у якім катавалі Гулько. Яго ўжо там не было. На падлозе валяліся ля сцяны дошкі і кавалкі дрэва. Была драўляная лава амаль пасярэдзіне пакоя, а адным канцом даходзіла да сцяны, у якой быў вадаправодны кран. Былі там і два шпікі, якія разам з прывёўшымі мяне здзекаваліся нада мной амаль усю ноч.

Цягалі мяне за валасы, б'ючы па шыі, выкручвалі рукі і сціскалі пальцы, між якімі былі алоўкі, сціскалі за горла. Звязаныя спераду рукі перакладалі за калена, а між рукамі і каленьмі ўкладалі жалезны кій. Так звязанага падымалі з кій уверх і білі плячыма аб падлогу. Клалі на лаву і ўлівалі бутэлькаю набраную з крана ваду ў нос, затыкаючы пры гэтым анучай рот. Пасля ўліцця ў нос бутэлькі вады (якая праз дыхальны праход траплялася ў лёгкія) гвалтоўна садзілі, а тады вада вылівалася праз рот і нос. Клалі зноў і зноў лілі ваду ў нос.

Я не крычаў, а толькі стагнаў, сціснуўшы зубы. На пытанні шпікаў не адказваў. Я быў упэўнены, што жывога мяне з гэтых мураў дэфензівы не выпусцяць і таму цвёрда рашыў вытрымаць да канца.

БЕЛАВЕЖА

орган літаратурна-мастацкага абяднання пры ГП БГКТ № 65

А. БАРСКІ

На тонкай ручцы дзіцячай
Гадзіннік бляшаны, стаячы, —
ілюзія руху і часу.
Праходзяць дзеці, зайздросцяць,
глядзяць на гадзіннік з укоса...
І мы таксама, як дзеці,
ходзім і ходзім па свеце,
убачым фальшывае штосьці
І ціха у сэрцы зайздросцім.

Дай руку мне, зямля мая,
дай прытулю я да грудзей,
і ты пачуеш, як ідзе,
гадзіннік сэрца.
Калі табе не хопіць сіл,
вазьмі іх з рытмікі крыві,
каб толькі плыў і прыгажэў
Твой краявід
і твой працяг
і сіла волі да жыцця.

МАТКА

Твой твар
быў сонцам над маёй калыскай
якое я кранаў рукою
якому прыглядаўся зблізка.
Твой твар як ветразь
над маёй калыскай
вадзіў мяне у мора ласкі
вадзіў мяне у мора казкі
і зноў вяртаў мяне у прыстань.
Твой твар
быў над калыскай небам
небам зялёнага прадвесня
Твой твар быў хлебам
і быў песняй.

Я ў лесе сягоння
Таму я зноў лепшы.
Кладу я далоні
на беласць клавішаў
бяроз гуканосных
ды квола кранаю.
І больш няма цішы
і чую сімфонію
ад краю да краю.
Я сёння у лесе
таму дасканальшы
я у лесе не лішні
я ў лесе патрэбен
сам чорным клавішам
паміж бяроз белых
іграю.
Я сёння у лесе
таму я дабрэйшы
і разумнейшы
і маладзейшы.
Я сёння у лесе
Я сёння у песень.

Прыбліжаюся
і аддаляюся
як хваля бегае
то да берага
то ад берага.
Ад дзяцінства адплываю
да старасці прыплываю.
Да праўды прыходжу
да маны адыходжу.
Да шчасця імкнуся
да бяды качуся.
Дабру пакланюся
з бядой абнімуся.
Прыбліжаюся
і аддаляюся
як хваля белая
то да берага
то ад берага.

Гэта не жыта
гэта так каласянца праменні
пасеяны сонцам
на грудзях зямлі даравітай.
І не калосе
шуміць над загонам
гэта далоні
бацькоў прававетых
сялянскага сына
вітаюць і клічуць.
Калі адышоўся далёка
калі ты забыўся
успомні вярніся
стань над палоскаю вузкай
і па-сяброўску па-беларуску
жыту як бацьку
і матцы сваёй
пакланіся.

УЛАДЗІСЛАЎ ДВАРАКОЎСКІ

Першыя дні

Нехта моцна застукаў у дзверы. Вальдамюк хутка ўстаў з ложка і, апранаючыся, ціха прамармытаў:

— Што за чорт там таўчэцца па ночы?

І хаця нічога дрэннага не спадзяваўся, нешта кальнула ў сэрца. Апрануўшыся, ён надзеў шапку і па вобмацку пайшоў да дзвярэй. Стук зноў паўтарыўся, аднак гэтым разам ледзь чутна, быццам нехта стукаў, але і сам баяўся непакоіць гаспадара.

— Хто там! — запытаў строга.

Ніхто не адказаў. Толькі нейчыя няўпэўненыя ногі ціха таптаілі на месцы, ды здавалася, што іх там больш ёсць. Вальдамюк спыніўся. Нейкі дзіўны жах абліў яго, як варам. Стаяў і прыслухоўваўся, устрымаўшы дыханне, але апрача ломату ўласнага сэрца нічога не чуў.

«Няўжо гэта яны?» — праляцела ў думцы.

— Хто там! — спытаў голасна.

— Вальдамюк, адчыні, гэта я, — адазваўся слабы мужчынскі голас, па якім ён пазнаў недалёкага суседа, Крыжэўскага.

— Ды і чаго цябе чорт носіць па ночы? — гнеўна спытаў Вальдамюк, адсоўваючы засаўкі.

— Я толькі на хвілінку, — тлумачыўся той, а ў яго голасе нейкая нямая просьба, ды нешта трывожнае, палахлівае, ад чаго яшчэ сумней рабілася на душы. Скрыпнулі дзверы і халодны асенні вецер хваляю ўваліўся ў сені, прыносячы пах сырога надвор'я ночы, ад якога Вальдамюк, быццам ацвярозеў пасля нядаўняга сну. Ён стаяў і ўглядаўся на суседа, хаця ў цемры мала яго бачыў, быццам хацеў убачыць яго наскрозь і адгадаць невядомую таямніцу. Аднак той не спяшаўся ў хату, стаяў ды няпэўна пераступаў з нагі на нагу.

— Ну, заходзь, чаго будзеш стаяць, зімна, — злосна прагаварыў, даючы праход суседу.

Пільна замкнуўшы дзверы, яны ўвайшлі ў хату, дзе стаяла поўная цемра і толькі вокны бледным водбліскам адбіваліся на фоне начнога неба. Вальдамюк не мог знайсці запалак, а калі сусед падаў свае, не мог запаліць лямпы. Запалкі гаслі адна за другой, ды і рукі чагосьці дрыжэлі. Бледнае полымя мільгацела, як на ветры, кідаючы кругом панурыя цені.

Крыжэўскі спыніўся пасярод хаты, пільна разглядаючыся па баках. Яму здавалася, што чагось тут няма, нешта не так, як трэба, ды бракавала дамовых рэчаў. Аднак нічога не гаворачы, стаяў і маўчаў.

— Ды што цябе ганяе па ночы? — перарваў Вальдамюк прыкрае маўчанне.

— Ну, няма тут чаго і гаварыць. Бачу, ты злосны чагось, быццам і людзям не рады.

— Злосны. А чорт яго ведае, хто тут таўчэцца? Розныя цёгаюцца, а чалавеку яшчэ жыццё міла. Ізноў Рыба дае знаць, што яшчэ існуе. Ведаеш, што тут робіцца.

— Рыба, ды што тут Рыба мае супольнага з намі. І Рыба пападзе ў сець, — павольна адказаў Крыжэўскі.

— Глядзі, — строга пагразіў Вальдамюк, —каб не сцягнуў бяды на галаву. З такімі жартаў няма. Пакуль што сядзі ціха. Не стаўся, што гэта я.

— Ну, не страшы. Не такія мы палахлівыя, каб зараз баяцца нейкага там Рыбу.

— Баяцца. Глядзі яго, гэтакі герой. Пачакай. Трэба было лезці не ў сваё ды браць чужую? Сваёй не абробіш.

— Я не прыйшоў да цябе сварыцца. А ты зараз з зямлёю выязджаеш. Узяў ды раблю. Чаго баяўся? Трэба было і табе браць, калі давалі.

— Пэўна што баяўся граху ды кару Божую сцягваць сабе на галаву.

— Кара... Ужо нас надта доўга каралі, а цяпер вінаватых трэба караць.

— Ведаеш, хто тут вінаваты! Сам чорт не разбярэ!

— Разбярэмся памалу. Не бядуй. Хопіць часу.

— Мо' замала яго будзе. З усімі не паспееце...

Крыжэўскі раптоўна падаўся назад, быццам яго ўдарылі ў твар. Здзівілі яго вальдамюковы словы. Гэтак ён ніколі не гаварыў. Уважна паглядзеў у яго насуплены твар. Нядобра глядзелі яго вочы. Ды і ў апошні час стаў нейкі нялюдскі. Нешта тут не зусім у парадку, хтосьці мусіў перавярнуць у яго галаве.

— Ну, не пляці дурнога, бо гэта да цябе ніяк не пасуе, — спакойна, быццам нічога нічым, адказаў Крыжэўскі.

— Дурнога... Усе мы дурнеем, толькі не аднолькава.

— Быць можа. А заўтра што будзеш рабіць? Мо', па дровы для школы паехаў бы? Дарма не будзе.

— Яшчэ ночы не перажыў, а заўтра Бог ведае, што можа быць.

— Як думаеш, гэта справа твая. Але ехаць нехта мусіць. Дзеці не будуць мерзнуць зімою.

— Хай хто хоча едзе, я не паеду.

— А чаму гэта ты не паедзеш? Каня не маеш, ці што?

— Мой конь слабы, шмат не прыцягне, сам ведаеш.

— З базалюковым да пары, удваіх лягчэй будзе.

— З Базалюком мне не сполка. Я з ім не гавару.

Крыжэўскі разгублена паглядзеў навокал, быццам у гэтай пустой незычлівай хаце шукаў, шукаў нейкай хаця бы апоры для сваіх слоў. Ніхто не хацеў ехаць. Кожны выкручваўся як мог. То конь слабы, то воза няма, то хворы. А дровы звязці трэба. Зіма надыходзіць. Школа не будзе без паліва. Вугля пакуль што цяжка дастаць, ды і з дровамі яшчэ невядома як. Кругом банды, ды кожны страшыць: не лезь, сядзі ціха, не стаўся. А змусіць — не змусіш нікога.

— Ну што ж, выбачай, што трывожу, — сказаў Крыжэўскі, ды працягнуўшы руку, зазірнуў яму ў вочы. Былі чужыя, няветлівыя, быццам крывёю набеглыя, ды тупа глядзелі ў зямлю.

— Шчаслівай дарогі, — адказаў глуха і выйшаў, каб зачыніць дзверы за Крыжэўскім, які за хвіліну быццам расплыўся ў шэрай мазі ночы. Вальдамюк пачакаў хвіліну, пасля абапёршыся аб сцяну, кінуў з'едліва:

— Сабачка. Чорт нанёс яго Вынюхаць хоча, як і што. Добры, няма чаго гаварыць, апякун знайшоўся. Не бракуе іх сёння. Пачакай, і ты скруціш галаву. Не ў цябе былі. Учора прыходзіла аж двух. А чаго хочуць? Пэўна, толькі чалавечай душы.

Недзе далёка заядла брахалі сабакі, а ад шырока разліўшай ракі Нарвы заносіла вострым пахам гніўшага сена і травы.

«Поўнач пэўна недалёка, — ціха шапнуў. — Трэба ісці спаць». Старанна зачыніў дзверы, праверыў засовы і, навобмацак шукаючы клямкі ў дзвярэй, на момант прыслухаўся. Яму здалося, што недзе ў тым баку, дзе жыў Крыжэўскі, пачуўся слабы голас, быццам нехта крычаў, просячы ратунку. Голас той то ўздымаўся, то зноў прыціхаў і непрыемным жудасным рэхам адбіваўся аб пустыя сцены сенцаў.

Жах устрасянуў яго целам, аж мароз прабег па плячах і, быццам подмух ветру, праляцеў абапал яго, хаця дзверы былі зачынены.

Вальдамюк трэснуў дзвярыма, аж тынк пасыпаўся са сцен ды лямпа ў хаце пагасла.

— Чаго там таўчэшся, яшчэ не лягаў? — адазвалася з суседняга пакоя жонка.

— А... я... я нічога... толькі так, — прамармытаў, падышоўшы да акна, але адразу адскочыў ад яго. Яму здалося, што нейкі чорны цень мігнуў у ім, быццам нехта заглядаў у хату.

Вальдамюк хвіліну пастаяў, не ведаючы, што рабіць — уцякаць ці сядзець, але ад перапалоху не мог крануцца з месца. Усё цела дрыжэла, а зубы званілі, як у ліхаманцы. Пачакаўшы яшчэ хвіліну, ён сеў каля печкі, і абняўшы рукамі галаву, затыкаў пальцамі вушы, аднак у іх чуўся той далёкі жудасны голас, клічучы на дапамогу, ад якога страшна рабілася на душы.

МАР'Я ШУЛЕЦКАЯ

ПОМСТА

(УРЫВАК АПОВЕСЦІ ПРА РАЙСК)

Людзі былі ўжо блізка. Займалі ўвесь запылены гасцінец. Адны ўзброіліся проста дубінамі, іншыя трымалі ў руках сапраўдныя вінтоўкі.

Васька нічога не разумеў. Стаяў з адкрытым ротам і здзіўлена глядзеў на людзей.

І вось падбег да яго Грышка Максымюк.

— Вася, давай з намі! — крычаў. — Пашку Беразінскага судзіць будзем!

Сэрца Ваські затрэслася, бы ашалелае. Не верыў сваім вушам.

— Што? Што ты сказаў?! — рвануў Грышку за рукаў.

— То ж чуеш! Пашку Беразінскага...

Васька добра знаў Паўла Беразінскага. Беразінскі быў пляменнікам яго хроснага Лявона Мароза. Калі ўдалося яму ўвайсці ў склад равіцкай партыйнай ячэйкі, калі ўрэшце стаў яе кіраўніком, пачаў без аглядак цягнуць людзей, нават багацеяў з Загорак; работу разгортваў амаль яўна, нагаварваў людзей, каб збіралі зброю і абяцаў усім рэвалюцыю, якая, узнікнуўшы ў Равісках, разлілася б нястрымным пажарам на ўсю Польшчу.

Адзін Мароз не згаджаўся з Паўлам ды людзей перасцерагаў, што ліхам закончыцца такая работа. Народ аднак так моцна пажадаў свабоды, што Пашкавы казкі знаходзілі многа прыхільнікаў. Ды яшчэ думалі, што Мароз зайздросціць Паўлу Беразінскаму яго адвагі. Не ведалі тады яшчэ, што Пашкаву адвагу бароніць і аплачвае... паліцыя ў Бельску.

Калі Павел Беразінскі сабраў у свае рукі ўсе ніткі, падбухторыў равішчан да падаткавай забастоўкі.

Васька быў тады ўжо спорым хлапчуком. Памятае, што ўсё пачалося, калі секвестратар — гэты скурадзёр Даласевіч — завітаў да Якіма Юрчука. Крык жанчын разрываў проста вушы — так абаранялі яны апошнюю падушку і адзіны кажух.

Людзі сталі за Юрчукамі. Нават разброілі двух паліцыянтаў, якія ахоўвалі секвестратара. Аднак, што з таго, калі пабіты і паніжаны Даласевіч на наступны дзень вярнуўся ў вёску з цэлай ротай паліцыі пад асабістай камандай павятовага каменданта Скаржынскага.

Убачыўшы, што рыхтуецца, хросны загадаў Ваську бегчы ў Барыскі, каб паклікаць тамтэйшых таварышоў на дапамогу. Васька ляцеў, бы на крылах. Пакупаўся нават па самую шыю ў ледаватай, як зазвычай восенню, Арлянцы, бо не хацеў бегчы аж да мосту ў Табалах.

А пад равіскаўскай царквой на ўзгорку стаіць камендант Скаржынскі — малы пузаты, надуты.

— Аддайце ўсё, што патрабуе дзяржава, бо інакш цацкацца з вамі не будзем! Урад наш моцны, мае паліцыю і войска. Падушым вас тут усіх, як клапоў! — пыхліва крычыць, звяртаючыся да жыхароў Равісак.

— Так, паліцыяй — гэтымі сваімі прыслужнікамі — урад можа засланяцца, але вось простыя салдаты, што ў войску, яшчэ не ведаю, у які бок павернуць вінтоўкі, — смела адрэзаў каменданту Янка Шыманскі.

Кінуліся на яго паліцаі, акружылі, як сабакі зайца.

Васька схапіў камень,

(Працяг на стар. 5)

ДАРОГАМІ СЛАВЫ

Партызанскі атрад імя Дзяржынскага ў Белавежскай пушчы.

БІЛІ ВОРАГА, ЯК МАГЛІ

Аб арганізацыі партызанскага атрада расказвае Кацярына Смірнова з Белак, Бельскага павета:

«Найбольшую заслугу ў арганізацыі партызанскага атрада маюць жыхары вёсак Снежкі, Дубна, Шашылы, Нурэц і Белкі. Без дапамогі мясцовага насельніцтва немагчыма была б канспірацыя і партызанская дзейнасць. Паколькі ў раёне Снежак вельмі мала лясоў, савецкія таварышы і мясцовыя камуністы вымушаны былі хавацца ў вёсцы. Атрад арганізаваўся 16 сакавіка 1942 года. На кватэры школьнай старажыхі Вольгі Баранскай сабраўся сход канспіратараў - антыфашыстаў. Начальнікам партызанскай групы, якая пазней прыняла назву партызанскі атрад імя Пархоменкі, быў выбраны Лявон Смірноў.

Штаб атрада заўсёды збіраўся на кватэры Вольгі Баранскай. На пачатку 1943 года партызаны пакінулі вёску і перайшлі ў лясныя зямлянкі. Пачаліся партызанскія дыверсіі. Мы ўзарвалі эшалон на чыгунцы Нурэц — Чарэмха і другі на чыгунцы Чарэмха — Кляшчэлі. На шашы Бельск—Боцькі і Чарэмха — Кляшчэлі мы спілавалі тэлефанічныя слупы і парвалі сувязь, а таксама спалілі два невялікія масты. У Кнарыдах спалілі ў маёнтку канюшню, а ў ёй гітлераўца — гаспадара маёнтку. Нам удалося таксама злавіць некалькі правакатараў, якіх накіравала ў наш раён гестапа. Аднаго мы затрымалі ў Дубне. Быў падрыхтаваны ў спецыяльнай школе для агентаў і з'явіўся тут з намерам трапіць у наш атрад. Трох іншых правакатараў мы выкрылі і расстралялі ў Сабятыне, Кнарыдах і Чырвонай Всі.

Спачатку наш атрад не меў сувязі з іншымі партызанскімі групамі, а асабліва з атрадамі з Белавежскай пушчы. Мы дзейнічалі самі і білі ворага так, як маглі...»

Асабліва актыўна нарастаў партызанскі рух у Белавежскай пушчы. У раёне Чарэмхі партызанскі атрад арганізаваў капітан Макараў. У раёне Палічнай пачаў дзейнічаць атрад імя Тэльмана, якім кіраваў Васіль Канцэндайла. Ля Нараўкі савецкія воіны і мясцовыя антыфашысты арганізавалі атрад імя Кутузава.

А. АМІЛЬЯНОВІЧ

Кацярына Смірнова (злева) і Лявон Смірноў — арганізатар і начальнік партызанскага атрада імя Пархоменкі ў Бельскім павеце.

Ваенны цягнік, узарваны 18 жніўня 1943 г. партызанамі капітана Макарава на чыгунцы паміж Чарэмхай і Нурцом.

НОВАЕ АБЛІЧЧА САКОЛЬШЧЫНЫ

(Працяг са стар. 1)

Старшыня павятовай рады вымае з шуфляды некалькі дакументаў, перагортвае старонкі нейкіх справаздач і адказвае на наша пытанне:

— Да 1939 года ў Сакольскім павеце было 50 абшарніцкіх маёнткаў. Але і ў маёнтках не было трактароў і электрычнага святла. Мінеральнымі ўгнаеннямі не карысталіся. Не праводзілася таксама тады і меліярацыя. Зараз нават няма як і параўноўваць цяперашнюю сельскую гаспадарку з даваеннай. Вядома, няма абшарнікаў, няма ўжо і адсталасці. Усе гаспадары ўгнойваюць зямлю мінеральнымі ўгнаеннямі, вапнуюць глебу, сеюць кваліфікаваным насеннем, не жнуць сярпамі і не малоцяць цапамі. На вёсцы сотні такіх сельскагаспадарчых машын як сеўнікі, снапавязалкі, касілкі, малацільныя агрэгаты. У павеце арэ зямлю 150 трактароў. Толькі ў адным, 1962 годзе ПЗГС прадаў сялянам 15 трактароў, 77 малацільных агрэгатаў, 11 снапавязалак, 138 жнярак і 62 электрычныя рухавікі. Усё гэта садзейнічала павелічэнню ўраджайнасці палёў. Зараз не 8 цэнтнераў збожжа атрымоўваецца з гектара, а 13,5, а бульбы не 90 цэнтнераў, а 143.

Падобны пералом наступіў і ў загаспадараванні зялёных угоддзяў. Санацыйная Польшча амаль не займалася меліярацыяй. За гады народнай улады меліяравана 8 тыс. гектараў, а загаспадаравана 6 тыс. гектараў, з якіх атрымоўваецца па 46—60 цэнтнераў сена. А гэта садзейнічае павелічэнню жывёлагадоўлі. Да вайны на вёсцы не было і электрычнага святла. Зараз 53% сялянскіх гаспадарак электрыфікавана і 45% радыёфанізавана.

Старшыня павятовай рады падрабязна расказвае, колькі ўсяго новага зайшло ў павеце ў кожнай галіне жыцця. Гэта магла быць вялізная аповесць рэвалюцыйных перамен на Сакольшчыне. Небывалы размах прыняло дарожнае будаўніцтва. І вось аб гэтым мы ў скарачэнні перадаем словы таварыша Вечаслава Внучкі.

— Дынаміка дарожнага будаўніцтва не знаходзіць ніякага параўнання з перыядам перадваенных год. Палявымі дарогамі спалучаліся паміж сабой вёскі, асады і павятовы цэнтр Саколкі. Зараз зусім інакш. Усе дарогі або новыя або адрамантаваныя. Зараз у павеце 260 км добрых дарог. За перыяд 20-годдзя пабудавана або перабудавана 610 мастоў. Пракладзена дарога Саколка — Карыцін, Карыцін — Янаў, Саколка — Бабікі, Саколка — Сідра. Зараз будуецца дарога Каменка — Сакалда, Каменка — Белавусы і іншыя. Па многіх дарогах Сакольшчыны курсуюць аўтобусы, а перад вайной іх зусім не было. Зараз Саколка з малога мястэчка стала вузлавым пунктам камунікацыі. У Саколцы крыжуецца 15 аўтобусных ліній. Ад мінулага года значная частка павета спалучана новай чыгункай Саколка — Каменна Нова. Добрая сетка камунікацыі мае не малы ўплыў на гаспадарку і эканоміку павета.

Аб усіх дасягненнях цяжка расказаць у кароткім інтэрв'ю са старшынёй павятовай рады нарадовай у Саколцы. Сцвердзіць трэба, што поўнасцю змянілася аблічча Сакольшчыны, што хутка расце культура вёскі, што з кожным годам паляпшаецца матэрыяльны ўзровень насельніцтва.

Від на Нарву ад ракі-аднаіменніцы, дзякуючы якой узнікла мястэчка.

МЯСТЭЧКУ НАРВА 450 ГОД

(Працяг са стар. 1)

Слонім і далей на ўсход. Яна вартавала гэты надзвычай важны шлях для пераходу войск князёў Уладзімірскай Русі і гандлю паміж усходнімі і заходнімі славянамі.

З устанаўленнем гэтага шляху ў дзесяці вярстах на захад ад крэпасці адбывалася пераправа цераз раку Нарву. Нарва, як вядома, у тыя часы была надта забалочанай і разлівістай ракой і пераправіцца цераз яе было вельмі цяжка. Таму на ўзгорку, на правым беразе ракі Нарвы ўзнікла з бегам часу новая невялікая крэпасць заданнем якой было ахоўваць пераправу цераз раку і быць прытулкам для падарожнікаў. Так была запачаткавана сяліба Нарва, якая заімела сваю назву ад ракі, над якой была паложана. Дата яе заснавання не захавалася, але без вялікай памылкі можна яе аднесці да пачатку XIII стагоддзя. У выніку нашэсця татар на Падляшша ў 1240—1241 гадах паселішча і крэпасць Нарва была цалкам знішчана.

Аднаўленне горада Нарвы адбылося ўжо за часоў прыналежнасці падляшскіх зямель да Вялікага княства літоўскага. Стараруські гасцінец, што праходзіў праз Нарву, цяпер асабліва ажывіўся. Ім падарожнічаюць не толькі купцы з Літвы ў Польшчу, але і князеўскія світы. Князі Ягайла і Вітаўт бываюць тут частымі госцьмі. У палове XIV стагоддзя на месцы старой нараўлянскай крэпасці яны засноўваюць князеўскі замак. У гэтым замку Вітаўт і Ягайла адпачываюць у час паляванняў у Белавежскай пушчы ў 1409—1410 і ў 1426 гадах. У нараўлянскім замку праводзяць час амаль усю зіму людзі каралеўскай світы Ягайлы і прыбліжаныя князя Вітаўта. Асабліва шумлівай і вясёлай была ў нараўлянскім замку зіма 1426 года. У тым часе ў Польшчы і Літве панавала зараза. Польскі кароль Ягайла з Кракава і літоўскі князь Вітаўт разам са сваімі мнагалюднымі дварамі прыбылі сюды, каб у здаровым пушчанскім паветры ратавацца ад заразы. Усю зіму Белавежская пушча поўнілася паляўнічымі клічамі, а ночы гулі ад шумлівай гульні ў нараўлянскім замку.

Навакольныя лугі і дрымучая Бельская пушча паволі засяляецца людзьмі. Князь Вітаўт пасяляе тут сваю шляхту - баяр. Такім чынам узнікаюць вёскі Рагазы і Анцуты. З боку Бельска таксама прыбывае колькасць сяліб і вёсак. А пачынаючы ад 1483 года ва ўладаннях Івана Хадкевіча, так званай Блудоўскай пушчы, мельнік Іван Мілашэвіч над рэчкай Гвозніцай (сёння званай Зацісоўка) запачаткаваў вёску Іванкі; мельнік С[illegible] з братам на р. Маланіцы (Малынцы) — вёску Сакі; Аран Казловіч — вёску Козлікі.

Горад Нарва набывае ўсё большае значэнне. Прыбывае большая колькасць рамеснікаў. Так руднік, які займаўся здабычай і коўкай жалеза з балотнай руды, засноўвае сялібу Рудка. Пачынаецца сплаў дрэва з Белавежскай пушчы ракой Нарвай і ў сувязі з гэтым узнікае паселішча Бяндзюга (слова «бяндзюга» азначае месца, дзе дрэва спускаюць на ваду і збіваюць у плыты-«рэлькі»). Над ракою пасяляюцца людзі, якія займаюцца рыбнай лоўляй, і такім чынам запачаткоўваюць вёску Рыбакі.

Пасля атрымання ў 1529 годзе гарадскіх правоў, Нарва разам з тым здабывае вялікія полацці Бельскай пушчы, што прасціраліся вакол горада. На іх з бегам часу ўзнікаюць так званыя мяшчанскія вёскі: Макаўка, Ванева, Крыўчык.

Каля 1533 года каралева Бона адкупляе ад Гаштолта ўсю Бельскую зямлю, а ў яе ліку і горад Нарву. Нарва з гэтага часу становіцца каралеўшчынай, г. зн. належыць да казны і плоціць ёй подаці. Для горада Нарвы настаюць часы росквіту. Па рацэ Нарве адбываецца сплаў лесу, у горад часта заязджаюць купцы, прыбываюць рамеснікі. Горад разрастаецца. Але не на доўга.

У 1569 годзе Падляшша было далучана да Польшчы. І нягледзячы на тое, што ў гэтым амаль часе горад Нарва становіцца сталіцай Нараўлянскага староства, яе роля пачынае паволі хіліцца і падупадаць. Як вядома, на рацэ Нараўцы была ўстаноўлена граніца паміж Каралеўствам Польскім і Вялікім княствам літоўскім, у выніку гэтага Нарва аказалася амаль на граніцы дзяржавы. Стары гандлёвы шлях пачынае заміраць і пусташэць, а разам з ім паволі пусцее і Нарва. Праўда, яшчэ ў 1627 годзе быў заснаваны фальварк Даратынка і каля Нарвы фальварк Нарва, але сам горад Нарва нічога ад гэтага не выіграў. Ён застаўся забытым малым правінцыянальным мястэчкам.

Не абмінулі яго пажары і войны. Згарэў драўляны князеўскі палац. Была разбурана і царква, пабудаваная ў 1510 годзе.

Новыя часы таксама не прынеслі Нарве нічога пацяшаючага. Лініі чыгунак абмінулі яе ў значнай адлегласці, а гэта выключыла магчымасць развіцця ў Нарве фабрык і заводаў.

Нарва стала малым гандлёвым цэнтрам мясцовага значэння. Такім яна з'яўляецца і сёння. Толькі легенды ды старыя запісы хронік і старых актаў сведчаць аб яе колішняй велічы.

мгр **МІКАЛАЙ ГАЙДУК**

Старая царква. Пабудавана яна з ліставіцы яшчэ ў XVIII стагоддзі.

З чатырох бакоў дамы, а з кожнага вугла адыходзіць вуліца. Пасярэдзіне — рынак. Гэта вельмі характэрная забудова для старых мястэчак, якім з'яўляецца Нарва. Даўней нараўскі рынак запаўняўся людзьмі, прыбыўшымі на кірмаш. Цяпер тут сквер і толькі рэпрадуктар нястомна крычыць цэлы дзень.

Свята ў Літвінавічах

з жыцця БГКТ

Сцэна з пастаноўкі «Такі ўстыд» у выкананні моладзі з Тымянкі.

На сцэне самадзейнікі з Вычулак

У павятовым аглядзе аматарскіх калектываў БГКТ у Літвінавічах (Сямяціцкі павет) удзельнічалі 4 драмгурткі. Самадзейнікі з Літвінавіч падрыхтавалі пʼесу «Суседка», моладзь Вычулак выступала з пастаноўкай «Дзесяць гектараў», а драмгурток з Верпаля з аднаактоўкай «Жыць на гэтым свеце». Аматарскі калектыў з Тымянкі паказаў гледачам польскую драму «Такі ўстыд».

У кожным мастацкім калектыве ёсць здольныя артысты, якія на высокім узроўні выконвалі свае ролі.

Пʼеса «Дзесяць гектараў» па свайму зместу не вельмі цікавая і пераважна не захапляе гледачоў ігра самадзейнікаў. Зусім інакш было ў Літвінавічах. Добрая ігра амаль усіх аматараў, адпаведная дэкарацыя, праўдзіва адданы настрой пастаноўкі выклікаў вялікую рэакцыю прысутных і па-сапраўднаму высмейваў пʼяніц - самагоншчыкаў.

Высокі мастацкі ўзровень задэманстравалі члены БГКТ з Верпаля. Там усе артысты добра спраўляліся са сваімі ролямі. А Анатоль Хілінскі і Ліда Мушкатэль гралі дасканала. Пастаноўка глыбока раскрывала шкоднасць баптысцкіх прапаведнікаў, якія не перабіраюць у сродках, каб даказваць сілу сваіх догмаў. І тут трапна іх выкрывае малады чалавек, які быў закаханы ў дзяўчыну, трапіўшую пад уплыў гэтай секты.

Большасцю драмгурткоў БГКТ кіруюць настаўнікі. А вось драмгурткі, якія выступалі ў Літвінавічах, ад настаўнікаў не мелі дапамогі. Мастацкімі кіраўнікамі былі прадстаўнікі моладзі. У Літвінавічах арганізатарам быў Мікола Куптэль. У Вычулках — Марыся Дэмчук, у Верпалі — Ліда Мушкатэль, а ў Тымянцы — аграном Віталі Янчук. Мастацкія кіраўнікі добра справіліся з сваімі заданнямі.

Першае месца і першую ўзнагароду ГП БГКТ у суме 800 зл атрымалі самадзейнікі з Верпаля за пʼесу «Жыць на гэтым свеце». Яны возьмуць удзел у ваяводскім аглядзе мастацкіх калектываў БГКТ. Калі ў Беластоку заваююць першае месца, паедуць на агляд мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей у Варшаве.

Тэкст і фота
М. Хмялеўскі

Выступае драмгурток з Верпаля.

ПОМСТА

(Працяг са стар. 3)

каб швырнуць яго ў паліцая, што выкручваў Янку рукі. Узяў размах, але амаль у той жа момант хтосьці схапіў Ваську за каўнер і павалі̇ў на зямлю, а калі Васька зарыўся носам у пясок, прываліў яго сваім целам. Адначасова прагудзелі першыя залпы, раздаліся крыкі раненых, і Васька пачуў над вухам востры, рашучы голас хроснага:

— Вася, уцякай!

Васька не быў бы задзірлівым Васькам, каб адразу паслухаў загад хроснага, але той добра знаў характар хлапчука, схапіў яго за каўнер і пакуль завязалася сурʼёзная стрэляніна, адкінуў Ваську ў бяспечнае месца.

На другі дзень не было ў Равісках ніводнай хаты, дзе б не плакалі па кімсьці забітым, раненым або арыштаваным.

Потым яшчэ тры дні бушавала ў вёсцы паліцыя. Білі ўсіх, хто папаў пад рукі, нішчылі ліхі сялянскі дабытак.

У ніжэйшым канцы вёскі, які называюць Ніжыскам, толькі адны Камінскія выйшлі з усяго гэтага цэлыя. Паліцыя не змагла даказаць ім удзелу ў забастоўцы. Аднак на працягу паўгода Камінскі вымушаны быў праз дзень зʼяўляцца ў Бельскую паліцыю. У час найгоршай непагадзі вандраваў тады пяшком па дзесяць кіламетраў туды і назад.

За няшчасце, якое сцягнуў на родную вёску Павел Беразінскі, атрымаў ён хутар Ільніска, які застаўся па памершым без наследнікаў войце Янкоўскім. Хутар такі, што толькі зайздросціць — сорак гектараў добрай зямлі ды яшчэ будынкі!

Сядзеў тады Беразінскі за вёскай, зненавіджаны Равіскам і другімі вёскамі. Бо пакуль пачаўся судовы разбор равіскаўскай справы, у час якога выявілася яго сабачая роля, Павел Беразінскі прайшоў паўпавета, нібы хаваючыся ад паліцыі, а ў сапраўднасці выяўляў членаў і прыхільнікаў партыі.

Пасля суда баяўся нават у царкве паказацца

Цяпер вёска ўрэшце адпомсціць за крыўды няшчасце.

— Шкада, што няма хроснага і Рамана, — думае Васька і з біючым сэрцам прылучаецца да натоўпу людзей.

Калі тыя, што ішлі наперадзе, пакінулі гасцінец і звярнулі ў альшыну, сярод якой размяшчалася сяліба Пашкавага хутара, апошнія тапталіся ў туманах пылу яшчэ на дарозе. Пыл сушыў людзям вусны. Таму кліч: «Смерць здрадніку!», які ўзнімаўся над галовамі натоўпу, гучэў неяк хрыпла, а тым самым яшчэ больш грозна, аж мурашкі па спіне бегалі...

Пераклаў з польскай мовы **Віктар Рудчык**

А. Жураўлёў

А. Жураўлёў — маёр запаса, ветэран Айчыннай вайны. Зараз ён жыве ў Маскве. Вайна застала яго ў Бельску - Падляшскім. Гэта мы ведаем з двух папярэдніх урыўкаў яго ваеннага дзённіка, фрагменты якога аўтар дазволіў нам апублікаваць. Ведаем таксама, што пасля паветранага бою А. Жураўлёў трапіў у Бельскі шпіталь. Што далей з ім сталася — даведаемся сёння.

Старшы палітрук, камісар эскадрыллі, лётчык - знішчальнік Аляксандр Матвеевіч Жураўлёў. Такім яго ў 1940 і 41 гадах ведалі жыхары Бельска. Жыў ён на кватэры Уладзіміра Алексеюка.

23 чэрвеня, 4-ая гадзіна раніцы... Ляжу на ложку нерухома. Горад Бельск знаходзіцца пад няспынным абстрэлам артылерыі і авіяцыі. Аднапавярховы будынак шпіталя ў час узрываў бомб дрыжыць, бы клетка, трэскаюць сцены, са столі сыплецца тынк. Мы, раненыя, ляжым абсыпаныя белым пылам, нерухомыя, прыкаваныя да ложкаў, асуджаныя, чакаем канца...

Што будзе з намі — невядома. Ходзяць слыхі аб эвакуацыі. Куды? Як?

А пятай гадзіне раніцы пачалася пагрузка раненых у санітарны цягнік, які прыбыў з Беластока. Мяне паклалі ў другі вагон ад паравоза, проста на падлогу, каля дзвярэй. Нада мною на падвойных нарах стагналі іншыя раненыя. Цесна, нявыгадна, жудасна...

А дзевятай гадзіне цягнік прыбыў у Беласток. Чорны дым закрываў горад. Чыгуначная станцыя разбурана, рэйкі разарваны. Цягнік спыніўся. Праз мінуту раздаліся гудкі паравозаў:

— Увага! Трывога! Паветра!

Дзевяць «юнкерсаў» падышлі к гораду на малой вышыні і з ходу скінулі серыю бомб на харчавыя склады, якія знаходзіліся недалёка ад чыгуначнай станцыі. Некалькі магутных вогненных фантанаў узарвалася ўверх і высока ў небе ўтварылі шэрае воблака. Зеніткі адкрылі агонь па варожых самалётах.

Вось адзін, другі, а потым трэці самалёты рухнулі на зямлю, дастаўшы ўдар меткім кінжалам зенітак.

— Малайцы! Брава! — хвалілі артылерыстаў.

Санітарны цягнік загрукатаў па рэйках — на Мінск. Простыя жалезныя ніткі, бліскаючы у праменнях сонца, хаваюцца пад вагонамі...

Каля дзесятай гадзіны — затрымка.

— У чым жа справа? Чаму стаім? — хвалююцца раненыя.

— Узарваная чыгунка!.. Выхадзі на рамонт!

Мяне вынеслі з вагона, паклалі пад дрэва. Сонейка паднялося ўжо высока і шчодра абагравала паветра і зямлю. Неба чыстае, блакітнае, быццам няма зусім вайны... Люба!

Але вось раздаліся крыкі:

— Увага! Самалёты!

Я бачу надлятаючых ад Беластока «месершмітаў — 110». Адзін, потым другі, трэці. Востра развярнуліся, наладжваюцца пікіраваць на санітарны цягнік. Чуваць строкат кулямётаў, свіст куль і гучнае шлёпанне аб зямлю... Хтосьці каля мяне голасна закрычаў і застагнаў. Я ляжу пад сасной. Яе тоўсты ствол служыць мне заслонай. Некалькі разоў, пераадольваючы жудасны боль перапаўзаю з месца на месца навокал сасны. Хаваюся ад шалёных атакаў «месершмітаў». Густы пот ручайкамі цячэ па ілбе, пападае ў вочы, перашкаджае назіраць за ворагам...

— Вось чорт... — лаюся я.

Самалёты, расстраляўшы боепрыпасы, адляцелі. На палатне чыгункі засталося некалькі нерухомых людскіх фігурак.

— Што нам рабіць, палітрук? — пытаюць мяне байцы.

— Трэба ісці... ісці самастойна...

Двое бяруць мяне пад рукі і хутка усе байцы, якія могуць яшчэ самі ісці і несці на сабе раненых, скрываюцца ў лясным гушчары...

Пачаўся цяжкі, прымусовы адыход на ўсход...

25 год працы з дзяцьмі

Ужо 25 год педагагічнай працы мае за сабою настаўнік беларускай мовы ў Гарадку Мікола Лебядзінскі. Шмат стараннасці, майстэрства, умення ўкладае ён у сваю справу, каб дабіцца ад вучняў свядомага засваення прадметаў.

Таварыш Лебядзінскі зʼяўляецца адначасова кіраўніком Ваяводскага метадычнага асродка беларускай мовы. Прыходзіцца яму выязджаць, а часта і пешаму хадзіць ад чыгуначных і ПКС-аўскіх прыпынкаў да школ. У час гаспітацыі зʼяўляецца ён дарадчыкам настаўнікаў, дапамагае ім глыбей пранікнуць у педагагічна - выхаваўчы працэс. Мікола Лебядзінскі ведае школы, ведае, дзе на якім узроўні навучаецца беларуская мова. Да самых перадавых, на яго думку, трэба залічыць школы ў Зубаве, Пасынках, Парцаве, Галадах, Плюцічах, Гацьках, Старым Корніне, Махнатым, Дубічах - Асочных, Сухінічах і іншых. Поспех гэты залежыць ад падрыхтаванасці настаўніка, ад яго педагагічнага такту, ад умення знайсці найбольш правільны шлях да пачуцця і свядомасці вучня і выбраць найбольш эфектыўныя метады ўздзеяння на яго.

— Прастата і шчырасць, глыбокая павага да асобы дзіцяці, імкненне знайсці ў ім не горшыя, а лепшыя рысы — вось што, — гаворыць Мікола Лебядзінскі, — прывівае павагу да настаўніка, забяспечвае яго актыўную ролю ў фармаванні асобы вучня.

Мікола Лебядзінскі ідзе на гаспітацыю ў чарговую школу.

мх

ТАВАРЫШ „С"

(Працяг са стар. 2)

я ёй прысвяціў, песня аб Веры...

На вялікі жаль, я ўсё яшчэ не магу прыступіць да працы над кнігай аб ёй, хаця мару аб гэтым шмат год. Спачатку я павінен «развязацца» з другой кнігай, другой тэмай, над якою таксама працую даўно — пішу аб Маякоўскім. Толькі пасля гэтага ўсю сваю ўвагу ўдзялю кнізе аб Веры. І вельмі мне хочацца, каб гэта наступіла сёлета. Праца над гэтымі кнігамі — справа ўсяго майго жыцця.

У Беластоку павінна пражываць многа сяброў Веры. З кім з іх Вы сустракаліся? Што было надрукавана ў «Ніве» аб Веры ў апошнія гады? Хацеў бы мець вырэзкі артыкулаў і фотакопіі.

Як бы мне хацелася п... бываць у Беластоку! Адгэтуль жа я атрымаў першы ліст Веры пасля таго, як яна паехала ў Польшчу, ... накіроўваў свае лісты да яе, менавіта, у беластоцкую турму. Хацелася б пабачыць гэтыя месцы, якія звязаны з ёю, турму, дз... сядзела, будынак суда, ... якім адбыўся працэс, к... гэты будынак уцалеў...

Калі-небудзь напэўн... прыеду. Так хочацца мн... каб гэта хутчэй збылося...

Пасылаю Вам фота Ве... ры. Такой яна была пе... выездам у Беласток.

Моцна цісну руку і пра... шу перадаць самыя сар... дэчныя прывітанні ўсім, хто ў Беластоку, Варшав... і наогул у Польшчы лю... біць, памятае, цэні... Веру

Ваш С. Кэмрад

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

СМЕРЦЬ ПРЭЗІДЭНТА

Парыжскі тыднёвік «Экспрэс» надрукаваў справаздачу Томаса Б'юкенена аб двухтыднёвай яго паездцы ў Злучаныя Штаты Амерыкі, дзе ўдалося яму знайсці новыя доказы ў пацвярджэнне сваёй версіі «злачынства веку». Б'юкенен дайшоў да вываду, што забойства прэзідэнта Кенедзі было арганізавана чалавекам або цэлай групай. Лі Освальд быў толькі адным з інструментаў змовы, шырмаю, за якою схаваліся другія змоўшчыкі. Мінулае Освальда зрабіла з яго «дасканалага забойцу». Ён дэманстратыўна купіў карабін і, магчыма, дапамог забойцы ўвайсці ў будынак кнігарні. Пасля забойства прэзідэнта паліцыянту Тыпіту было даручана знішчыць Освальда. Калі б гэта ўдалося яму, свет — і перад усім Амерыка — былі б перакананы, што прэзідэнта забіў камуніст. Несумненна, што адзін са стралкоў размясціўся на чыгуначным мосце, пад якім праязджала прэзідэнцкая машына. Мост не быў сцеражоны. Стралок меў магчымасць уцякаць, бо ў другую хвіліну пасля першага выстралу ўся ўвага была сканцэнтравана на будынку кнігарні, адкуль пасыпалася рэшта стрэлаў. Магчыма, што гэтым стралком на мосце быў суджаны нядаўна Джэк Рубі. Як-ніяк, але знаходзіўся ён адзін у будынку рэдакцыі «Далас морнінг н'юс», недалёка ад моста...

Освальд аказаўся больш спрытным ад Тыпіта. Зразумеў, чаго хоча ад яго паліцыянт і выстраліў у яго першым. Пасля арышту Освальд думаў, што яго абвінавачваюць толькі ў тым, што забіў Тыпіта. Калі Освальд даведаўся, што абвінавачваюць яго ў смерці прэзідэнта, яго зараз жа пазбавілі магчымасцей сустракацца са сваім адвакатам. Было ясна, што Освальд можа сказаць праўду, трэба было, каб ён замоўк назаўсёды. Зрабіў гэта Рубі, страляючы ў Освальда на турэмным пляцы, на вачах дзесяткаў журналістаў, рэпарцёраў тэлевізіі і... прадстаўнікоў улад.

Цяпер сам Рубі засуджаны на смерць, чаго мала хто спадзяваўся... Але, калі Рубі, Освальд і іх супольнікі былі замешаны ў адной і той жа змове, тады зусім зразумела, што і Рубі таксама павінен быць знішчаны, ліквідаваны, як і Освальд. Мёртвыя заўсёды маўчаць!

Аднак Рубі не памрэ на электрычным крэсле, проста, не дажыве да гэтай пары.

Для гэтага ўжо ўсё падрыхтавана. З Рубі зрабілі вар'ята і таму будзе выглядаць вельмі праўдападобна, калі, напрыклад, аднаго дня мы даведаемся з газет, што Рубі, скажам, павесіўся ў сваёй турэмнай камеры. Адвакат не раз спрабаваў даказаць перад судом, што Рубі шалёны і ў хвілінах вялікай нервовасці не ведае, што чыніць! Калі так, дык зусім праўдападобным будзе яго самагубства, бо ж ён засуджаны на смерць. Вядома, перспектывай смерці яшчэ ніхто разумны не цешыўся...

Томас Б'юкенен удакладніў некаторыя даныя пра Рубі:

1. «Служачым даласкай газеты «Морнінг н'юс» Джэк Рубі выдаўся вельмі «ўстрывожаным», калі яны вярнуліся ў рэдакцыю, пасля таго, як бачылі забойства прэзідэнта. Паводле іх расказу Рубі, які не пайшоў разам з імі глядзець на прыезд прэзідэнта, хаця і гаварыў, што ён нібы «захоплены Кенедзі», рэагаваў на расказ аб здарэнні выяўленнем незвычайных эмоцый.

Абаронца Джэка Рубі, які звычайна не забываў ніякіх падрабязнасцей адносна фізічнага стану свайго кліента, аднак, нічога не сказаў аб тым, ці ў той момант Рубі не быў задыханым і ці не выяўляў адзнак нядаўняга фізічнага намагання. Акруговы суддзя Уэйд стараўся не паглыбляць гэтага пытання. (Томас Б'юкенен устанавіў, што даволі было двух з палавай мінут, каб перабегчы з чыгуначнага моста да рэдакцыі «Морнінг н'юс»).

2. У абарону Рубі сцвярджалася, што ён не мог загадзя задумаць забойства Освальда. Яго перавод з турмы быў назначаны на 10-ую гадзіну раніцы 24 лістапада, а ў той час Рубі знаходзіўся ў некалькіх кіламетрах ад турмы...» Паводле паказанняў сведак, ён увайшоў у турму толькі ў 11 гадзін 19 мінут. Менавіта ў гэты час паліцыя павінна была вясці Освальда цераз пляц. Рубі выстраліў у 11 гадзін 21 мінуту.

Абаронца Рубі мог, такім чынам, з непахіснай логікай цвердзіць, што ніхто, акрамя даласкай паліцыі, не мог ведаць, што Освальд будзе яшчэ знаходзіцца ў турме ў момант, калі прыбыў туды Рубі.

Томас Б'юкенен паведамляе далей:

«Рубі склаў цікавую заяву дэтэктыву Томасу Макмілану, паліцэйскаму сяржанту Патрыку Дзіну і другім паліцыянтам, якія вялі допыт яго пасля арышту. Ён, Рубі, абураўся не толькі на ролю, адыграную нібы Освальдам пры забойстве Кенедзі, але і забойствам паліцыянта Тыпіта (якога, як кажа сястра Рубі, ён любіў, «як брата»).

Тлумачачы прычыны, па якіх ён забіў Освальда, Рубі між іншым заявіў паліцыі: «Усё ж хтосьці павінен быў гэта зрабіць. Вы не маглі гэтага зрабіць. Вы ж не думалі, што я дазволю яму выбрацца адсюль, ці ж не так?...»

Камісія Уорэна, створаная для высвятлення забойства прэзідэнта, праслухала паказанні жыхара Даласа Джэймса Рычарда Уорэла, які бачыў смерць прэзідэнта. Уорэл катэгарычна заявіў, што ён чуў чатыры выстралы, а не тры, як цвярдзіла ФБР. Гэта пацвярджае меркаванне Б'юкенена, што першы выстрал адбыўся з чыгуначнага моста.

(а-ся)

По модзе XVIII стагоддзя

У Англію прыехала некалькі жыхароў з вострава Трыстан да Кунья, які нядаўна быў знішчан вулканічным вывяржэннем. Востраў знаходзіўся ў Атлантычным акіяне, на паўдарозе паміж мысамі Добрай Надзеі і Паўднёвай Амерыкай. Там жыло некалькі соцен чалавек. Усе яны насілі вопратку па модзе XVIII стагоддзя, ніхто з іх ніколі ў жыцці не бачыў ні самалёта, ні аўтамашыны ні радыёпрыёмніка.

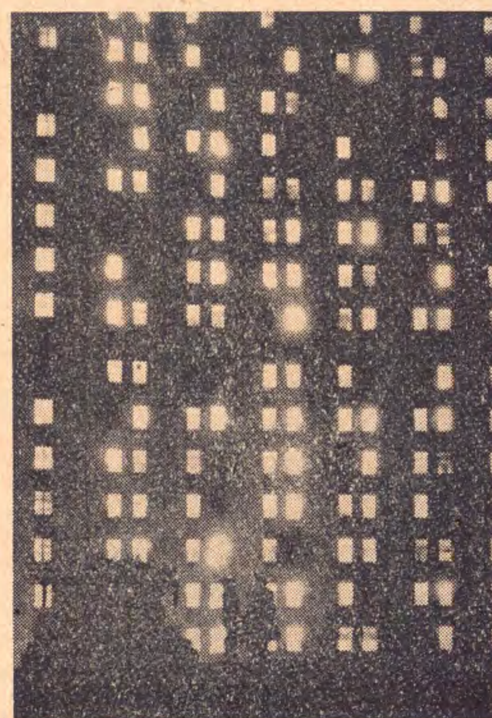
МУЗЫЧНАЯ ГЕАГРАФІЯ

Паўвостраў Бетховена, гара Ліста і Грыга, астравы Глінкі, ледавікі Моцарта і Гендэля, бухты Мендэльсона, Вердзі і Шуберта, шэльфавы ледавік Баха... Дзе ўсё гэта? У якой-небудзь казачнай краіне?

Не, гэтыя назвы сустрэнеш на карце раёна Антарктыды, званага каля паўтара стагоддзя назад Зямлёй Аляксандра I. У 1947 годзе тут працавала амерыканская палярная экспедыцыя. Даследчыкі, відаць, сумавалі ў ледзяной пустыні па музыцы вялікіх кампазітараў. Тады і паявіліся ў нядаўніх «белых плямах» музычныя імёны.

ШТО ДЗЕ ЯК

МАСКОЎСКІЯ ВОКНЫ

З выпадку выхаду ў Польшчы 300 нумара тыднёвіка «Край Рад» у Доме савецкай культуры ў Варшаве адкрыта выстаўка фотарэпарцёраў агенцыі «Навіны».

На здымку фотаэцюд «Маскоўскія вокны».

ПРАЦЭС ЗАБОЙЦАЎ

Здымак з франкфурцкага працэса ваенных забойцаў з Асвенціма. Гэта найбольшы пасля вайны ў ФРГ працэс ваенных злачынцаў.

„САТУРН"

Васіль Ардаматкі

Былы ад'ютант Мюлера Біркнер жыў у Маскве ўжо трынаццаць год. Ніхто, хто ведаў Яна Плуціса, не падазраваў, што гэты заўсёды спакойны, умелы і прыстойны інжынер з'яўляецца вельмі небяспечным іншаземным разведчыкам. Адзіная яго асаблівасць — парыску ён гаварыў з лёгкім акцэнтам — тлумачылася вельмі проста: усе латышы так гавораць. Знаёмасць рускай мовы прадрашыла тое, што ён быў выбраны для ролі агента, якога гестапа, бы козырную карту, пра запас закідвала ў Маскву. Трынаццаць год карта была па-за гульнёй. Трынаццаць год запар інжынер Плуціс дваццаць чацвёртага чэрвеня з'яўляўся на ўмоўленае месца — да ўваходу ў камеру хавання ручнога багажу Казанскага вакзала — і на працягу гадзіны чакаў пасланца ад Мюлера. Але той не прыходзіў, і Ян Плуціс вяртаўся ў тое сваё новае жыццё, каб цярпліва чакаць наступнага дваццаць чацвёртага чэрвеня...

...Спусціўшыся ў бюро абслугоўвання атэля, выздаравеўшы Гернгрос, заявіў, што спыняе сваю турысцкую паездку і на поўдзень не паедзе. Заўтра ён апошні дзень правядзе ў Маскве, а на паслязаўтра яму патрэбны білет да Стакгольма на самалёт шведскай авіякампаніі «САС».

Затым Гернгрос пайшоў гуляць. Гэта была тыповая прагулка турыста па Маскве. У руках у яго была карта горада, у якую ён часта заглядаў. Ішоў ён памалу, спыняўся ля вітрын магазінаў, стаяў перад помнікамі,

адпачываў на лаўках у цяню бульвараў. Але ўвесь гэты час ён заняты быў толькі адным: яму трэба было высветліць, ці за ім сочаць. І чым далей ён хадзіў па горадзе, тым рабіўся спакайнейшым. Ён жа ведаў, як прымусіць назіральнікаў выявіць сябе... Не, ніхто не сочыць, усё ў парадку.

Але сачэнне было арганізавана так, што нават майстры Гернгрос не мог яго выявіць. За ўсю яго прагулку не было такой секунды, каб ён апынуўся па-за назіраннем. І да таго моманту, калі ён прыйшоў у атэль паабедаць, у генерала Маркава на стале ўжо ляжаў маршрут «прагулкі» турыста. Неўзабаве над гэтай картай схіліліся Маркаў і яго супрацоўнікі.

— Значыць, прагулка была без кантактаў, — сказаў Маркаў. — Значыць, мэта яе была праверыць, ці няма за плячыма нас. Трэба прызнаць, ён не трус. Я думаў, што ён закажа білет на самалёт адразу пасля эпізода ў Трэцякоўцы. І, значыць, у яго ў Маскве вельмі важная справа, і, напэўна, дэталі сустрэчы так прадуманы, што небяспекі для сябе ён не бачыць. Але на «справу» ў яго застаецца толькі сённяшняя ноч, заўтрашні дзень і апошняя ноч. Патроіць увагу, таварышы!..

Гернгрос цудоўна выспаўся і раніцай разам з Раяй пайшоў па магазінах рабіць пакупкі. Усе пакупкі ён складаў у невялікі чамадан, які ўзяў з сабою з атэля.

На абед яны вярнуліся ў атэль, і ён адпусціў Раю да шостай гадзіны, папярэдзіўшы, што яна яму спатрэбіцца. Роўна а шостай ён выклікаў яе ў свой нумар.

— Вы ведаеце, Раечка, я лячу ў Стакгольм, там у мяне спраў на тыдзень. І я не хачу цягаць з сабой чамадан з пакупкамі. У «Метраполі» жыве мой суайчыннік і калега па бізнесу, я папрасіў яго адвезці чамадан у Германію. Закажыце, калі ласка, машыну і адвязіце чамадан у «Метраполь».

— Дзе там шукаць вашага знаёмага?

— Я яму пазваню, і ён выйдзе за чамаданам.

Рая ўзяла чамадан і, спусціўшыся ўніз, заказала машыну. Гернгрос глядзеў праз акно, як Рая сядала ў машыну, памахаў ёй рукой, а потым адзеў пыльнік і выйшаў з гасцініцы.

Рая ўсё зрабіла так, як ён прасіў, і цяпер пазіравала на пад'езд гасцініцы «Метраполь». Прайшло мінут дзесяць, і раптам каля машыны з'явіўся сам Гернгрос.

— Пралік у арганізацыі, — смяяўся ён. — Вы выехалі, я яму званю, а ён, аказваецца, пайшоў гуляць. Давялося бегчы вам на выручку. Давайце чамадан. Я яго тут пачакаю. А вы вяртайцеся да сябе і чакайце мяне.

Амаль гадзіну Гернгрос прастаяў з чамаданам каля «Метраполя», а затым памалу пайшоў да станцыі метро. Пад зямлёй, перасаджваючыся з поезду на поезд, ён катаўся не менш гадзіны — гэта была нялёгкая гадзіна для супрацоўнікаў Маркава. Затое Гернгрос падняўся з метро на вакзальную плошчу цалкам спакойны: сачэння не было...

Ён прайшоў у рэстаран Казанскага вакзала і выпіў там чаю. У восем трыццаць ён выйшаў з рэстарану і, пакруціўшыся па залах чакання, накіраваўся да камеры хавання ручнога багажу. Каля ўваходу ў камеру ён паставіў чамадан на зямлю і закурыў. Было без пяці мінут дзесяць. Мінут праз дзесяць каля яго спыніўся Плуціс. Паставіўшы свой чамадан побач гернгросавага, ён зрабіў выгляд, быццам шукае чагосьці па кішэнях. У гэты час Гернгрос, нахіліўшыся, узяў чамадан Плуціса і пайшоў прэч ад камеры хавання. А Плуціс, узяўшы чамадан Гернгроса, накіраваўся ў іншы бок. Яны адыйшлі не больш дзесяці крокаў ад месца сустрэчы і былі затрыманы супрацоўнікамі дзяржбяспекі...

...Допыт Гернгроса цягнуўся другую гадзіну... Гернгрос усё адмаўляў, трымаўся абсалютна спакойна.

У кабінет, быццам прыпадкова, зайшоў Рудзін. Ён паглядзеў на Гернгроса і пляснуў рукамі.

— Вось дык сустрэча! Падпалкоўнік Мюлер!

— Маё прозвішча Гернгрос, вы памыляецеся — быстра рэагаваў Гернгрос.

ТРЫБУНА чытачоў

УВАГА, ВЫПУСКНІКІ СЯРЭДНІХ ШКОЛ!

БЕЛАРУСКАЯ ФІЛАЛОГІЯ Ў ВАРШАВЕ

Ужо восьмы год паспяхова працуе пад навуковым кіраўніцтвам прафесар Антаніны Абрэмбскай - Яблонскай кафедра беларускай філалогіі пры Варшаўскім універсітэце. Гэтая першая ў гісторыі польскай навукі ўстанова падрыхтоўвае высокакваліфікаваныя кадры ў галіне літаратуразнаўства і мовазнаўства.

Дагэтуль кафедра выпусціла 28 чалавек, з якіх 25 атрымала званні магістраў.

У бягучым навучальным годзе адбудзецца прыём новых кандыдатаў на першы курс беларускай філалогіі ў Варшаве. Вучоба на кафедры працягваецца 5 год. Прадметам яе з'яўляецца беларуская мова і літаратура. План вучобы абымае гісторыю беларускай і рускай літаратуры, асноўныя веды па славянскіх і заходне - еўрапейскіх літаратурах, гісторыю беларускай літаратурнай мовы, элементы гістарычнай граматыкі польскай ці рускай моваў, апісальная граматыка стара - царкоўна - славянскай мовы, агляд і характарыстыка славянскіх моваў, а таксама асноўныя грамадскія навукі (філасофія, палітэканомія). Апошнія два гады вучобы прысвячаюцца на спецыялізацыю ў двух напрамках па выбару студэнтаў: літаратуразнаўства ці мовазнаўства.

Выпускнікі кафедры беларускай філалогіі ў асноўным атрымоўваюць працу ў школе. Апрача таго могуць працаваць у выдавецтвах, бібліятэках, радыё і іншых культурна - асветных установах. Могуць заняцца перакладніцкай працай. Тыя, што вылучаюцца асаблівымі здольнасцямі, могуць быць навуковымі супрацоўнікамі.

Для прыкладу, з 28 дагэтуляшніх выпускнікоў кафедры 18 працуе ў Варшаве, у тым значная колькасць у сярэдніх школах, частка ў выдавецтве, у Польскай Акадэміі Навук і ва універсітэце.

Заявы на беларускую філалогію прымаюцца ў вясеннія месяцы. На пачатку ліпеня адбудуцца ўступныя экзамены па наступных прадметах:

пісьмовы:

Беларуская літаратура (датычыць тых, што ведаюць беларускую мову). Тыя, што не вучыліся беларускай мовы ў сярэдніх школах, здаюць пісьмовы экзамен па рускай, французскай, англійскай ці нямецкай мовах (да выбару).

вусны:

1) Беларуская літаратура з элементамі граматыкі,

2) Польская літаратура з элементамі граматыкі.

В. Ш.

Рэха ляціць па пушчы

На ўзгорку сярод Белавежскай Пушчы знаходзіцца Скупава. Яно, быццам вока, глядзіць у гушчар лесу. У вёсцы вясёлая і расспяваная моладзь. Вясной як хлопцы з дзяўчатамі дружна заспяваюць, дык толькі рэха ляціць па пушчы. Прыемна і цікава паслухаць тады галасістых юнакоў і дзяўчат. Жыхары Скупава ганарацца сваёю моладдзю. Гэта яна пры дапамозе настаўнікаў арганізуе культурнае жыццё вёскі. Пасля кожнага мастацкага выступлення людзі выходзяць усхваляваныя, задаволеныя.

Яўгень Рэнт
вёска Міхноўка

КІНО

Праграма на 4—10.V.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Wyprawa w Tatry Słowackie" (czeski), 5—7. V. „Nieletni świadek" (angl.), 8—10. V.

Кляшчэлі
„Rudy" (radz.), 5—7. V. „Gdzie jest generał" (polski), 8—10. V.

Дубіны
„Dziewczęta" (radz.), 9—10. V.

Нараў
„Strachy zamku Spessart" (NRF), 6—10. V.

Нараўка
„Weekendy" (polski), 9—10. V.

Чаромуха
„Mecz w piekle" (węgierski), 5—7. V. „Komiczny świat Harolda Lloyda" (USA), 8—10. V.

Чыжы
„Przygody Krosza" (radz.), 6—10. V.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 6—10. V.

Бранск
„Jedyna szansa" (radz.), 5—7. V. „Dwa żebra Adama" (polski), 8—10. V.

Гродзіск
„Król Maciuś I" (polski), 9—10. V.

Орля
„Jak być kochaną" (polski), 6—10. V.

Райск
„Sprawa Niny B" (franc.), 6—10. V.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Jutro na orbite" (radz.), 5—7. V. „Sąd" (radz.). 8—10. V.

Міхалова
„Komiczny świat Harolda Lloyda" (USA). 5—7. V. „Ludzie i bestie" I s. (radz.). 8—10. V.

Супрасль
„Wielka tajemnica" (franc.), 5—7. V. „Pociąg na tyły" (radz.), 8—10. V.

Чорна Беластоцкая
„Przeminęło z wiatrem" (USA), 5—10. V.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Zwycięstwo nad Wolgą" (radziecki), 5—7. V. „Gdzie jest generał" (polski), 8—10. V.

Нурэц
„Nieletni świadek" (angielski), 5—7. V. „Ludzie i bestie" I s. (radz.), 8—9. V.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Powiernik pań" (francuski), 5—7. V. „Milczenie" (polski), 8—9. V.

Сухаволя
„Kapral w matni" (francuski). 5—7. V. „Ballada huzarska" (radziecki). 8—10. V.

Шудзялава
„Torreador" (meksykański) 6—10. V.

Янаў
„Tylko we dwoje" (angl.), 5—7. V. „Yokmok" (polski), 8—10. V.

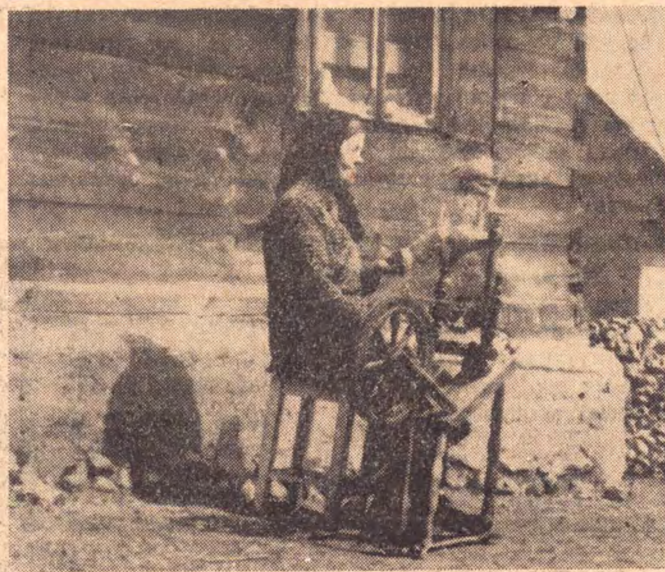
Сідра
„Ziemia aniołów" (węgierski), 5—7. V. „Kanciarze i Spółka Akcyjna" (angl.), 8—10. V.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Wąż morski z Loch Ness" (angl.), 9—10. V.

Новы Двор
„Przepustka na ląd" (radz.), 9—10. V.

Ружаны Сток
„Skłóceni z życiem" (USA), 5—7. V. „Ewakuacja" (radz.), 8—10. V.

Калаўрот бабулі

Як добра, што ўжо вясна, што стала цёпла і прыгожа. Прыемна пасядзець на цёплым сонцы і падыхаць чыстым паветрам. Бабуля Анна Корзун з Міклашоў (Бельскі павет) таксама любіць выйсці на панадворак і пасядзець на прызбе, але не без работы. Яна выносіць калаўрот і прадзе кудзелю.

мх

З БАБІНАЙ ГАРЫ Ў ШЫРОКІ СВЕТ

Гэта праўда, што Бабіна Гара пабудавалася ў прыгожай мясцовасці. З поўдня і ўсходу акружае яе Белавежская пушча. З поўначы рэчка Нарва, а далей непраходныя балоты, якія адгароджваюць вёску ад свету. Дарогі тут былі такія дрэнныя, што не толькі цяжка, а часта немагчыма было імі ані праехаць ані прайсці. Між іншым таму жыхары Бабінай Гары не хадзілі ў пачатковую школу да Семяноўкі. Нікому не хацелася прабірацца праз дрыгву і балота. Да нядаўна панавала ў вёсцы пагаворка: Бог стварыў неба і зямлю, а д'ябал Бабіну Гару.

Народная ўлада дапамагла пакрыўджанай вёсцы. Пабудавала тут добрыя дарогі, па якіх ездзяць матацыклы, трактары, машыны. У вёсцы ўложаны брук. Летам і восенню прыязджаюць у Бабіну Гару дзяржаўныя аўтамашыны і скупляюць у жыхароў вёскі ягады і грыбы. Усе дзеці сталі хадзіць у школу. Многія вучацца ў сярэдніх і вышэйшых школах. Ёсць ужо з Бабінай Гары адна настаўніца, а будзе іх напэўна больш. Напэўна будзе шмат высокаадукаваных людзей розных прафесій. Скончылася цемната ў вёсцы.

Юльян Рубчэўскі
Вёска Церамкі

Трывежа маладзее

З кожным годам у Трывежы робіцца прыгажэй і жывецца весялей. Нядаўна яшчэ ўсе гаспадары ездзілі жалезнымі вазамі, цяпер у кожнага воз-балон. Да нядаўна найпапулярнейшы на вёсцы быў веласіпед, а цяпер кожны намагаецца мець свой матацыкл. А два гаспадары нашай вёскі маюць нават уласныя легкавыя машыны. Сяляне карыстаюцца многімі сучаснымі сельскагаспадарчымі машынамі. Радыёпрыёмнік мае ўжо амаль кожны гаспадар. Найцікавейшае ў нашай вёсцы — тэлевізійныя перадачы. Да школы на тэлевізар заўсёды збіраецца многа людзей. Ёсць перамены і ў будаўніцтве. Калі ўжо хто-небудзь будуе новую хату, дык не драўляную, а мураваную.

Янка Пракапюк
в. Трывежа

Будзе лес

Непадалёк ад вёскі Навіны на 40 га плошчы пачаліся работы па падрыхтоўцы да пасадкі лесу. Многа жыхароў нашай вёскі прыходзіць сюды да працы. Мужчыны пілуюць і рубаюць хваіну, а жанчыны збіраюць галлё і робяць парадак на палосах. Людзі пасадзяць лес і адначасова заробяць грошай на патрэбныя выдаткі.

Мікола Казлоўскі
вёска Навіны

— Ды што вы, якая ж тут можа быць памылка! — радасна засупярэчыў Рудзін. — Вось жа ваша фатаграфія. Я нашу яе як памятку аб часах, калі мы працавалі разам з вамі

Гернгрос зірнуў на фатаграфію і паўтарыў:

— І ўсё ж вы памыляецеся...

Затым у кабінеце Маркава «неспадзеўкі» з'явіліся спачатку Алейнікава, затым Шчукін — сведка яе допыту. Пакуль ішла вочная стаўка, Рудзін напісаў Маркаву запіску: «Біркнер, як толькі ўбачыў мяне і Шчукіна, прызнаўся і дае паказанні. Мінут праз пятнаццаць яго можна даставіць сюды.»

Але ў вочнай стаўцы з Біркнерам спецыяльнай патрэбы не было: Гернгрос ужо зразумеў, што гульня прайграна. Ён думаў цяпер толькі аб адным: ці ёсць у яго хоць адзін шанц на аблягчэнне яго лёсу? Вось чаму, калі Маркаў загаварыў аб яго працы ў «Сатурне» і неабходнасці для яго несці адказнасць перад савецкім законам за ваенныя злачынствы, Мюлер - Гернгрос сказаў:

— Закон даўнасці, як мне вядома, прызнаецца і вамі...

— Аб якой жа даўнасці можа ісці гутарка? — усміхнуўся Маркаў. — Мы вас ўзялі толькі сёння, і вы займаліся сёння не чым іншым, як працягам тых злачынстваў, якія рабілі ў час вайны.

Справа была зроблена. Гернгрос-Мюлер і Біркнер-Плуціс падпісалі пратаколы допытаў, і, калі злачынцаў адвезлі ў турму, у кабінеце Маркава зноў сабраліся ўдзельнікі аперацыі.

— Дзякую, таварышы, — сказаў Маркаў. — Сёння вы памаглі нам з таварышам Рудзіным закончыць аперацыю «Сатурн». Гэты ж Мюлер вісеў у нас на шыі, як недалік у бухгалтара. Цяпер па дамам! Пастарайцеся добра выспацца. Паслязаўтра ў Маскву прыбывае яшчэ адзін пан...

39

Расце падпіска на „НІВУ"

Цікава і павучальна параўнаць колькасць падпісчыкаў «Нівы» і іншых часопісаў за мінулыя пяць год: у 1959 годзе на пошце ў Пасынках (Бельскі павет) было 92 падпісчыкі «Нівы», 36 — «Грамады — Рольнік», 13 — «Хлопскай дрогі», 21 — «Газеты Беластоцкай», 35 — «Пшыяцюлкі».

А вось як цяпер выглядае падпіска гэтых самых часопісаў на Пасынскай пошце: падпісчыкаў «Нівы» — 153, «Грамады» — 37, «Хлопскай дрогі» — 14, «Газеты Беластоцкай» — 56 і «Пшыяцюлкі» — 12.

Як бачым з гэтых лічбаў, найбольшай папулярнасцю сярод беларускага насельніцтва карыстаецца беларускі часопіс «Ніва».

Сусед
Бельскі павет

Дарагое **Сэрцайка!**

Маю 14 год. Жыву ў вёсцы на Гайнаўшчыне. Закахалася я ў аднаго хлапца з нашай вёскі. І здарылася найгоршае. Я адчуваю сябе нядобра, можа буду мець дзіця. Я сказала аб гэтым майму хлапцу, але ён кажа, што гэта няпраўда, кажа, што не можа быць дзіцяці ў 14 год. Я ўжо сяджу кожны дзень у хаце і не выходжу нават вечарам да сяброўак. Але ён прыдзе, стане мяне падмаўляць, што пойдзем да сяброўак і я іду з ім. Калі выйдзем з хаты, ён мяне пацяшае, што напэўна не буду мець дзіцяці. Але мне здаецца, што ён толькі мяне цешыць. Калі ў хаце нікога няма, ён мяне абымае, шкадуе, а калі я разам з дзяўчатамі, удае, як бы мяне не знаў.

Скажы, Сэрцайка, ці можа быць у 14 год дзіця? Парай, што зрабіць. Буду вельмі ўдзячна.

Люся з Гайнаўскага павета

Дарагая **Люся!**

Ліст твой мяне здзівіў і абурыў. Як жа так можа быць, каб 14-гадовая дзяўчынка займалася справамі дарослых, ды яшчэ сексуальнымі справамі. Ты павінна яшчэ вучыцца, а аб такіх справах і не думаць. Пішаш, што прыходзіць да цябе твой хлапец, абымае, цалуе, шкадуе. А дзе ж твае бацькі, дзе твае настаўнікі? Чаму ніхто не зверне на цябе ўвагі, што ты замест навукі займаешся непатрэбнымі справамі? І гэта сапраўды мяне абурае.

Праўду кажучы, я табе трохі і веру і не веру. А мо' ты яшчэ лічыш, што калі хлапец пацалуе, дык ужо будзе дзіця, як лічаць яшчэ многія дзяўчынкі ў тваім узросце?

Калі сапраўды ты ведаеш усё аб сексуальных справах, (а ты ўжо павінна ведаць ад маці або ад настаўніцы), дык сапраўды твая справа цяжкая. Раю табе аб усім сказаць сваёй маці або любімай настаўніцы (у залежнасці ад таго, каму больш давяраеш), але павінна расказаць усё дакладна, што цябе звязвае з гэтым хлапцом. І зрабі гэта як найхутчэй.

А цяпер выясняю: 14-гадовая дзяўчына можа стаць цяжарнай, калі толькі мае менструацыю (месёнчку). Не ведаю толькі колькі год мае твой хлапец. Хачу сказаць табе, што за спакушэнне нялетняй, як у тваім выпадку (калі гэта сапраўды праўда, аб чым пішаш) пагражае судовая справа. І таму твой хлапец павінен адказваць перад судом.

СЭРЦАЙКА

P.S. У папярэднім «Сэрцайку» па віне друкарні быў моцна скажаны адзін сказ. Маем надзею, што кіраўніцтва друкарні зробіць захады, каб падобныя «памылкі» больш не паўтараліся.

ТЭАТРЫ

ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ
(выязная група)

Сямяцічы
„Pokusa"— 6. V.

Дарожкі (Беластоцкі павет)
„Pokusa" — 7. V.

Бранск
„Pokusa" — 8. V.

ТЭАТР «СВЕРШЧ»

Дуброва
„Zimowa przygoda" — 8. V.

ХВОСЦІК

На вайне Язэп не быў,
Язэп біўся з жонкай;
У хаце апарат курыў,
Плыла самагонка.

Не выходзіў на загон,
Сох ля апарата,
Бо ў цане быў самагон,
Пажываў багата.

З «Унры» 5 кабыл дастаў,
І ўсе былі хворыя,
Таму кожну прадаваў...
Так расла гісторыя.

Пабудаваў новы дом,
Абсадзіўся садам.
Гаварылі ўсе кругом:
— Вось гэта пасада!

Кланяліся яму ўсе
Ў павеце сяляне.
Рос, як свінка на аўсе,
На грамадскім плане.

Было добра. Да пары
Меў Язэп выгоду.
Аж урэшце трактары
Увайшлі у моду.

Раз'ехаўся конскі рынак,
Сляды капыт вецер змёў.
Зрабіў Язэп перапынак
І ўзяўся да кароў.

У руках вяроўка нова,
І работа новая.
Кожная яго кароўка
На рынку — расовая.

Лгаў Язэп людзям, да часу
Дрэнны прадаваў тавар.
Усе пазналі яго ра'у,
Але не збяднеў гандляр.

Знайшоў сябрука у скупе
І ў кожны тарговы дзень
Заліваў яго няскупа,
А сам грошы гроб у кішэнь.

Удаваліся. Без пасу,
Пад звонам літроўкі,
Йшлі шарэгам ў І класу
Старыя кароўкі.

Аж прыеўся гэты хлеб,
Рызыка праклята.
Пачаў купаваць Язэп
Па вёсках цяляты.

Не раз ездзіў у Беласток
І збываў там удала.
Пух ў кішэні кашалёк,
І ўсё было мала.

Выбаровы вёз тавар,
Спынілі ў Дайлідах.
Пабялеў ў Язэпа твар.
(Бо ці ж не абіда?)

— Чорт міліцыю наслаў! —
Скрыгнуў Язэп у злосці, —
Пражыў столькі і папаў
За цялячы хвосцік!

ВАЦІК АСІПОВІЧ

КАЗАЧКА

Раніцай певень абавязкова прачынаецца рана і, раздзіраючы горла, крычыць:

— Сонца! Узыходзь, пара!

І сонца абавязкова ўзыходзіць. Р.Б.

У ВАРАЖБІТКІ

— Ваш будучы муж будзе маленькага росту, бландзін, з блакітнымі вачыма і багаты.

— Вельмі добра. Але скажыце, што мне рабіць з маім цяперашнім мужам?

РАСЧАРАВАЎСЯ

Пайшлі два кумы на паляванне.

Падыходзяць да сажалкі. Убачыў адзін кум, што ў чароце плавае качка, ды і кажа другому:

— Глянь, кумок, якая качка! Тлустая, аж блішчыць... Ох і боршч будзе, пальчыкі абліжаш. Ты толькі не перашкаджай, я зараз яе застрэлю.

Прыцэліўся. Бах! А качка ўзнялася і паляцела. Падзівіўся ён ёй услед, ды й кажа:

— А ці ж то качка?! Хай ляціць, там наедку з яе — адны пер'і.

УСЯЧЫНА

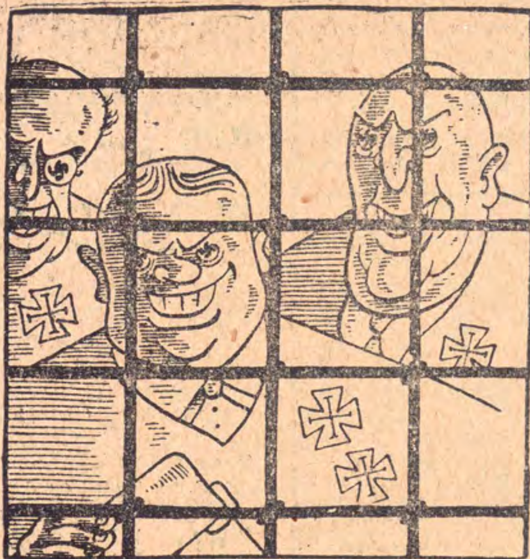
Партрэт з баранчыкам

Задума не новая. Гісторыя мастацтва (не гаворачы ўжо аб фатаграфіі) адзначыла звыш тузіна дам з розных эпох і стыляў, якія пазіравалі да партрэта з баранчыкам, але Анэ Гайвад, папулярная амерыканская актрыса, робіць гэта так грацыёзна, што аператар выкарыстаў аказію і пстрыкнуў яшчэ адзін рэкламны здымак.

Варты жалю той, хто не бачыць зорак, пакуль не дадуць у зубы.

Загадкавая карціна

Па які бок турэмнай краты знаходзяцца гэтыя ваенныя злачынцы? (Пры рашанні задання ўлічыць, што дзеянне адбываецца ў нашы дні ў ФРГ).

ВЕЛАСІПЕДНЫЯ СПРАВЫ

— Узялі на мушку веласіпедыстаў сёлета, — паскардзіўся Кастусь, напаўняючы шклянку півам. — Без веласіпеднай картачкі не выедзеш на дарогу.

— На веласіпедзе паедзеш без паперкі, а на паперцы без веласіпеда не рушыш, — сказаў сусед.

— Разумнік знайшоўся штрафы плаціць, — адазваўся Кастусь.

— Выклапатаць паперку — глупства, — сказаў сусед, выціраючы далоняй вусы, замочаныя півам.

— Гутарка на карысць бедных, — сказаў Кастусь. — Прачытаў я кніжачку «Правілы руху на веласіпедзе», пазнаёміўся з дарожнымі знакамі, а аказалася гэтага мала. Экзаменацыйная камісія параіла вывучыць дарожны кодэкс або закончыць веласіпедныя курсы. Здзіўляюся толькі, чаму не патрабуюць дыплома юрыдычнага факультэта.

— Мінулі часы, калі бывала прычэпіш нумар да веласіпеда і каці, хоць на Лысую гару, — прыпомніў сусед.

— Эге, сёння сам палысееш, пакуль атрымаеш дазвол асядлаць веласіпед, — меланхалічна адазваўся Кастусь.

— За дзве бутэлькі піва адступлю табе карысныя парады, — запрапанаваў сусед.

Кастусь сарваўся з месца, прывалок піва і папрасіў: — выкладвай, што ведаеш, магчыма прыдасца на экзамене.

— Запісвай для памяці, — папрасіў сусед і пачаў дыктаваць:

— Веласіпед — не аўтамабіль, не наязджай на пешахода, а праязджаючы міма злаўчыся брыкнуць нагой у калена прахожага... Калі ты п'яны, не сядай на сядло, лепш ляж спаць, накрываючыся веласіпедам... Не пакідай на вуліцы веласіпеда, гэтым пазбегнеш вяртання пяшком... Калі заснеш, едучы на веласіпедзе, могуць украсці задняе кола. Трымайся моцна за руль, інакш — будзеш трымацца за галаву... У выпадку нападзення сабак, гані веласіпед па крузе, пакуль у сабак не закруціцца галава... Не намагайся як найхутчэй круціць нагамі, лепш круці галавой...

Кастусь адарваў каранлаш ад паперы і сказаў:

— Ды ты, бачу, па-дурному выкруціў ад мяне два піва, гэтыя парады зусім не карысныя.

— Як жа не карысныя, калі я атрымаў за іх піва, — засупярэчыў сусед і дадаў: — У жыцці заўсёды так бывае. Што карысна аднаму, тое некарысна другому.

Дзядзька Лявон

АКЕНЦА ДУМАК

Не хочучы сабе задаваць нязносны труд разгадваць людзей, мы іх звычайна прыймаем за тых, за якіх яны сябе самі выдаюць.

Джон Лябок (1834 — 1913) — англійскі даследчык прыроды і мараліст.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Марысі Крук** з Малых Тафілаўцаў, Гаўнаўскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню з кінафільма «Верныя сябры»

ЛОДОЧКА

Березы подмосковные
Шумели вдалеке.
Плыла-качалась лодочка
По Яузе-реке.

Мы плыли по течению
Сторонкою родной,
И вместе тесно не было
Нам в лодочке одной.

От весел вдоль по Яузе
Струился светлый след.
С тех пор друзья-товарищи,
Прошло немало лет.

Давно уж мы разъехались
Во все концы страны,
Но дружбе мы по-старому.
По-прежнему верны.

Над нами небо Родины,
И так светло кругом,
Как будто мы на лодочке,
Как в юности, плывем.

И путь наш не кончается,
Простор речной широк:
И гонит, гонит лодочку
Попутный ветерок.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, Telefony red. naczelny 25-89 centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półroczne — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bitk L-3